PEJË

Strategjia e veprimit për komunitetet rom, egjiptian e ashkali në komunën e Pejës

2009 - 2011

Pejë, dhjetor 2008

Strategjia e veprimit për komunitetet

rom, egjiptian e ashkali në komunën e Pejës 2009 - 2011

Publikuar nga:
OJQ "Syri i Vizionit"
Qendra Zejtare 64/B
30000 Pejë, Kosovë

Strategjia është hartuar nga OJQ “Syri i Vizionit” Pejë

Mendimet e shprehura në këtë dokument paraqesin pikëpamjet e autorëve dhe jo domosdoshmërisht edhe qëndrimet e Syri i Vizionit, Olof Palme Center dhe Komunës së Pejës.

Botimi i këtij dokumenti është mundësuar nga Olof Palme Center

Falënderime

Autorët e kësaj strategjie, organizata joqeveritare “Syri i Vizionit” falënderon gjithë bashkëpunëtorët, organizatat dhe individët që kanë ndihmuar në procesin e hartimit të këtij dokumenti.

Falënderimi i parë është për Olof Palme Center për bashkëpunim të mirë dhe mbështetjen financiare që i ka dhënë këtij procesi.

Një falënderim i veçantë për komunën e Pejës, kryetarin Ali Berisha, nënkryetarin Ibish Bajrami, drejtorin e administratës Naim Sahiti dhe shefin e Zyrës për komitete Sabahudin Cirikovic, që prej fillimi janë interesuar për ecurinë e punës dhe realizimin e projektit.

Poashtu falënderojmë zyrtarin e Zyrës për komunitete Gani Toska dhe deputetin Xhevdet Neziri, që kanë qenë aktiv në punë gjatë gjithë procesit të hartimit të strategjisë si dhe për Skënder Avdylin nga Drejtoria e shërbimeve publike, që ka ndihmuar në përllogaritjen e kostos së projekteve.

Falënderimi kryesor është për përfaqësuesit e komuniteteve rom, egjiptian dhe ashkali të Pejës, kryesuesit e fshatrave, përfaqësuesit politikë dhe të organizatave të këtyre komuniteteve si dhe të gjithë ata që kanë marrë pjesë në takimet e mbajtura nëpër fshatra dhe lagje të komunës së Pejës dhe që me kërkesat, sugjerimet dhe propozimet e tyre kanë kontribuar që ky dokument të jetë më i plotë në përmbajtje dhe më i pasur me ide e propozime.

Falënderojmë: përfaqësuesit e fshatrave të cilët kanë marrë pjesë në takimet e këshillit të përbashkët të fshatrave: Vllaznim Krasniqi, Agim Krasniqi, Malë Braha, Belinda Haxhaj, Tahir Ramaj, Shaban Berisha, Veton Berisha, Besim Haziraj, Azem Krasniqi, Istref Gashi, Agim Bajrami, Vehbi Jaha, Sejdi Haxha Enver Gashi dhe Lifter Shaqiri; Anëtarët e fokus grupeve nëpër fshatra që kanë marrë pjesë në takime dhe trajnime: Agim Braha, Mentor Gashi, Gjylfidane Gashi, Ramë Muça, Shkurtesa Berisha, Beqë Krasniqi, Sami Krasniqi, Avgustin Berisha, Tahir Rama, Besim Krasniqi, Elvis Gashi, Burim Kerleshi, Shpetim Berisha, qerim Radi, Njazi Ahmetaj, Jusuf Haxhaj, Adem Braha, Shkurte Braha, Jeton Braha, Valon Muça, Mone Ferizi, Dritë Braha, Azem Berisha, Përparim Polaci, Rexhep Berisha, Valdet Polaci, Sylejman Kajtazi, Brahim Hyseni, Bashkim Çallaku.

Falënderojmë edhe Qendrën e komuniteteve në lagjen “7 shtatori” në të cilën janë mbajtur të gjitha takimet e këshillit mbikëqyrës të komuniteteve.

Autorët e këtij dokumenti ndjejnë të nevojshme të sqarojnë se nëse në tekstin e kësaj strategjie nuk është përfshirë puna ose aktivitetet e të gjithë atyre që kanë punuar në këto komunitet, kjo është e paqëllimshme. Poashtu kërkojmë falje për të gjitha ata që mendojnë se nuk janë përfshirë sa duhet kërkesat dhe sugjerimet e tyre dhe komunitetit të tyre.

Shkurtesat:

DRC	- Danish Refugees Council (këshilli danez për refugjatë)
IRDK	- Iniciativa e Re Demokratike e Kosovës
KEK	- Korporata Energjetike e Kosovës
PRBK	- Partia Rome e Bashkuar e Kosovës
PTK	- Post- Telekomi i Kosovës
PZHK	- Plani zhvillimor komunal
PZHU	- Plani zhvillimor urban
RTK	- Radio televizioni i Kosovës
SiV	- Syri i Vizionit
SHKA	- Shoqëri kulturore artistike
TMK	- Trupat Mbrojtëse të Kosovës
UNDP	- United Nations Development Programme (Programi i zhvillimit të Kombeve të Bashkuara)
UNHCR	- United Nations High Commissioner for refugees (Komisariati i Lartë për Refugjatë i Kombeve të Bashkuara)

Të nderuar,

Komuna e Pejës me të gjitha strukturat e saja është zotuar se do të mobilizojë të gjitha resurset e veta në kahje të krijimit të një shoqërie multietnike. Komuniteti RAE, i cili ka jetuar në këtë territor së bashku me të tjerët, është pjesë e kësaj multietnie dhe si i tillë pjesë e rëndësishme e strategjisë së krijimit të shoqërisë multietnike.

Ne jemi zotuar se do të punojmë së bashku me të gjithë në kahje të vlerësimit të nevojave të komuniteteve dhe asistimit të atyre nevojave.

Krijimi i një standardi jetësor i cili gradualisht do të avancohet në standard evropian jetese është një vizion i joni. Kjo ombrellë mbulon në vete të gjithë qytetarët e Komunës së Pejës, pa dallim.

Me nderime,

Ali Berisha

Kryetari i Komunës së Pejës

PËRMBAJTJA

5 Falënderime
6 Shkurtesat
7 Parathënie
9 Realizuesit

10 I. Hartimi i strategjisë
11 Çka është kjo strategji
11 Korniza ligjore mbi të cilën mbështetet Strategjia
11 Rruga që është ndjekur për hartimin e Strategjisë
12 Pjesëmarrësit në procesin e hartimit të Strategjisë
13 Përfshirja e komuniteteve në hartimin Strategjisë
13 Përfshirja e komunës në hartimin e Strategjisë
13 Gjendja aktuale
13 Shtrirja e komuniteteve rom, egjiptian e ashkali në komunën e Pejës
14 Gjendja në të cilën jetojnë komunitetet rom, egjiptian e ashkali
14 Hulumtimi i kryer nga Syri i Vizionit për gjendjen e këtyre komuniteteve në komunën e Pejës
14 Gjendja e familjeve
15 Gjendja e objekteve të banimit
15 Qasja në shërbimet publike
16 Qasja
16 Zbatimi i Strategjisë
17 Vështirësitë në realizimin e kësaj strategjie

18 II. Iniciativat dhe rekomandimet
19 Hyrje
20 Çështjet pronësore, të banimit dhe vendbanimet joformale
21 Edukim dhe rini
22 Punësimi dhe zhvillimi ekonomik
23 Shëndetësia dhe çështjet sociale
24 Anti diskriminimi, siguria, të drejtat e minoriteteve dhe përfaqësimi
26 Kultura, mediat dhe informimi
27 Të drejtat e femrave

28 III. Ndërhyrja në komunitet
29 Hyrje
30 Projektet për lagjen "7 shtatori"
33 Projektet për fshatin Zahaq
38 Projektet për fshatin Çungur
40 Projektet për fshatin Firajë/Dardania III
42 Projektet për fshatin Vitomiricë
43 Projektet për fshatin Treboviq
45 Projektet për fshatin Katund i Ri
47 Projektet për fshatin Qyshk
49 Projektet për fshatin Leshan

50 IV. Buxheti
51 Tabela Buxhetore

52 V. Foto
53 Fotografi nga takimet me komunitetet

Olof Palme Center Qendra Olof Palme

Olof Palme International Center punon në bashkëpunimin ndërkombëtar për zhvillim dhe krijimin e opinionit publik i cili ka të bëj me çështjet ndërkombëtare politike dhe ato të sigurisë.
Palme Centre është themeluar në vitin 1992 nga Partia Social Demokrate e Suedisë, Konfederata e Sindikatës së Tregtisë dhe Sindikata Kooperative. Sot Palme Center ka 28 organizata anëtare brenda lëvizjes së punës.
Qendra punon sipas pikëpamjeve të Kryeministrit të ndjerë të Suedisë, Olof Palme, të cilat reflektohen në citimin e famshëm: "Politika po dëshiron diçka. Politikat Social Demokratike po dëshirojnë ndryshime".
Bindja e Olof Palmes se siguria e përbashkët krijohet në bashkëpunim dhe solidaritet nëpërmes kufijve, përshkon aktivitetet e Qendrës.
Zotimi i këtyre organizatave anëtare është baza e aktiviteteve të Qendrës. Përveç organizatave themeltare, ato përfshijnë edhe Shoqatën Edukuese të Punëtorëve, lëvizjen e banorëve dhe sindikatat individuale. Si lëvizje të popullarizuara dhe organizata vullnetare, ato përfaqësohen në të gjitha komunat e Suedisë dhe në shumë vende pune. Një individ nuk mund të jetë anëtar i Palme Center, por organizatat anëtare së bashku kanë mbi tre milionë anëtarë.
Bashkëpunimi ndërkombëtar për zhvillim është i përqendruar në gjashtë rajone: Ballkan, Evropë Lindore dhe Rusi, Amerikë Latine, Lindje e Mesme, Azi Juglindore dhe Afrikë Jugore.
Palme Center dhe organizatat e saja anëtare përfshihen në afërsisht 450 projekte zhvillimore ndërkombëtare gjatë një viti. Ato shtrihen prej edukimit qytetar dhe strukturës organizative deri në projektet për të drejtat e njeriut dhe të pajtimit.
Qendra ka një kornizë marrëveshjeje me agjencinë Swedish International Development Co-operation Agency (SIDA), e cila financon projektet për zhvillim ndërkombëtar të organizatave anëtare. Shumica e projekteve zbatohen drejtpërsëdrejti nga organizatat anëtare, të cilat së bashku me partnerët e tyre lokal të bashkëpunimit janë përgjegjëse për planifikimin, inicimin dhe vlerësimin e projekteve. Kjo ndihmon që të krijohen lidhje shumë të fuqishme lokale. Qendra zbaton relativisht pak projekte të zhvillimit ndërkombëtar në vete, me përjashtim nga Ballkani.
Qendra gjithashtu administron fondin International Solidarity Fund (I-Fund), që është lëvizja e punës për solidaritet ndërkombëtar dhe bashkëpunim zhvillimor. Të gjitha mjetet e grumbulluara nga I-Fund përdoren ekskluzivisht për të mbështetur punën e zhvillimit të sindikatave dhe politikave.
Qendra është e bazuar në Stokholmin qendror.

OJQ “Syri i Vizionit”

Organizata Syri i Vizionit është regjistruar zyrtarisht si OJQ lokale ne Shtator te vitit 2001, por ka filluar te funksionoj me herët qe nga 1999 si Organizate e Bazuar ne Komunitet (CBO) ne komunën e Pejës, duke bere koordinimin dhe publikimin e revistës për te rinj ne Kosove me ndihmën financiare nga USAID-i. Qe nga zanafilla, OJQ”Syri i Vizionit” ka arrit profesionalizëm ne implementimin e projekteve te një spektri te gjere te projekteve te ndryshme, duke e dëshmuar veten si aktor i mirëfilltë i shoqërisë civile ne Kosove.
Përgjatë viteve te fundit, OJQ ”Syri i Vizionit” ka zhvilluar partneritete te shumta me një spektër te gjere te organizatave lokale dhe ndërkombëtare, komunave dhe faktorëve tjerë ne mbare Kosovën dhe Ballkanin si: USAID, IREX, DRC, CARE International, OSCE, Olof Palme, Swiss Labour Assistance, etj.

Qëllimi dhe Vlerat :

OJQ Syri i Vizionit kryesisht ka për qellim promovimin e demokracisë lokale dhe pjesëmarrjen e qytetareve ne Kosove, e sidomos ne regjionin e Pejës. Ne përpjekjet e vazhdueshme për te implementuar praktika demokratike, OJQ Syri i Vizionit i jep rol te veçante promovimit te qeverisjes se mire, përgjegjësisë, transparencës dhe pjesëmarrjes ne sferat e ndryshme te shoqërisë civile.
Ne praktike, çfarëdo projekti i implementuar nga OJQ Syri i Vizionit kërkon për te themeluar lidhje te vazhdueshme ne mes te autoriteteve komunale dhe akter te shoqërisë civile ne nivel individual ose institucional.

Objektivat e Programit :

Qe nga fillimi, OJQ Syri i Vizionit ka artikuluar punën e saj rreth objektivave specifik si:

- Zhvillimi i përgatitjes dhe përhapjes se informative te besueshme dhe testuara tek qytetaret;
- Promovimi i vetëdijes publike lidhur me problemet urgjente sociale tek masa e gjere, nëpërmjet veprimeve qe rrisin vetëdijen;
- Pajisja e qytetareve me mjaft avokim/mbrojtje, si dhe aftësi për lobizim dhe pune ekipore/ te rrjetëzuar ne mënyre qe ti praktikojnë te drejtat e tyre elementare dhe te mund te sfidojnë institucionet qeveritare;

Nga 2003, organizata është një nga partneret zyrtar te Web Portalit One World për Evropën Juglindore
Qe nga 2004, OJQ “Syri i Vizionit” është bere anëtar aktiv i Programi i Iniciativës Kosovare (KIP)
Organizata merr pjese ne mënyre aktive ne iniciativat tjera për rrjetëzim ne baza projekti siç është Platforma Pro Peace e lancuar ne Kosove me pjesëmarrjen e OJQ-ve lokale ne 2005, Koalicionin për Parlament te Pastër, Koalicionin “Demokracia ne Veprim”, Rrjeti për Siguri, dhe Koalicioni për Bashkëpunim ne mes Shoqërisë Civile dhe Qeverise.

I.
Hartimi i strategjisë

PËRMBLEDHJE

1.1 Çka është kjo strategji

Strategjia e veprimit për komunitetet rom, egjiptian e ashkali në komunën e Pejës (në tekstin e mëposhtëm Strategjia) është dokument që synon të parashtrojë gjithë problematikën që kanë komunitetet rom, ashkali e egjiptian në komunën e Pejës. Ajo përmbledh nevojat dhe kërkesat e këtyre komuniteteve në lokalitete ku jetojnë në gjithë territorin e komunës, duke përfshirë problemet e tyre jetësore, kërkesat e komuniteteve dhe zonës në të cilën jetojnë dhe parashtron orientimet e ardhshme të punës në këto komunitete në këto tri vjet.

Si i tillë ky dokument është një bazë e mirë për komunën, donatorët dhe komunitetet në të ardhmen. Aty janë paraqitur gjithë problematikat, ndarë në sektorë të ndryshëm, janë ofruar zgjedhjet e mundshme dhe është bërë një përllogaritje e përafërt e kostos së aksionit të veprimit në këto komunitete. Në këtë mënyrë Strategjia përbën një plan aksioni dhe aktiviteti, ajo ngërthen në vete nevojat e komunës dhe komuniteteve.

Strategjia është hartuar nga OJQ “Syri i Vizioni” nga Peja në bashkëpunim me komunitetet, përfaqësuesit e fshatrave dhe lokaliteteve si dhe me komunën, zyrtarët komunalë për komunitete. Projekti është financuar nga Olof Palme Center.

Projekti është një pilot projekt që synon të mobilizojë dhe trajnojë komunitetet rom, ashkali dhe egjiptian që të t'i ndihmojë ata në avokim më të mirë në mënyrë që ata të jenë pjesëmarrës në ndryshimet në jetën e tyre dhe në vendimmarrje. Me projektet që parasheh kjo strategji mendohet të përmirësojë kushtet e jetës së komuniteteve rom, egjiptian e ashkali, komunitete që tradicionalisht kanë jetuar në gjendje të keqe ekonomike dhe pa një minimum ekzistencial, në kushte të këqija banimi dhe infrastrukture.

1.2 Korniza ligjore mbi të cilën mbështetet Strategjia

Strategjia mbështetet në Strategjinë Qeveritare të Kosovës për Romë, Ashkali e Egjiptianë, që është aprovuar në nivel kombëtar në fund të vitit 2007 dhe paraqet bazën lokale të kësaj strategjie, që synon të përmirësojë kualitetin e jetës së komuniteteve rom, egjiptian e ashkali në rajon.
Poashtu sikurse dokumenti qeveritar edhe strategjia komunale për komunitetet rom, egjiptian e ashkali mbështetet në rekomandimet e dala nga Marrëveshja e Dekadës Rome (2005-2015) e Bashkimit Evropian. Strategjia është në përputhje edhe me dokumente tjera ndërkombëtare si rekomandimet e Komitetit të ministrave të Këshillit të Evropës për politikën ndaj romëve në të cilat rekomandohet qasja afirmative ndaj këtij komuniteti, etj.

Pasi kjo strategji është e hartuar në bashkëpunimin mes komunës, komuniteteve rom, egjiptian e ashkali dhe pjesëmarrësve tjerë me rëndësi në këtë proces, ky dokument do të jetë në shërbim të komunës, që ta shfrytëzojë sipas nevojës ose ta shndërrojë në dokument pune për komunën për periudhën në vazhdim, ose ta paraqesë para donatorëve që mund të shprehin interesim për të vepruar në komunitet.

1.3 Rruga që është ndjekur për hartimin e strategjisë

Strategjia është hartuar pas një punë njëvjeçare që OJQ Syri i Vizionit (SiV) ka bërë bashkë me komunitetet rom, egjiptian e ashkali, përfaqësuesit e lokaliteteve të banuara me komunitete, aktivistëve dhe OJQ-ve të komuniteteve si dhe Komunës së Pejës.

Fillimisht “Syri i Vizionit” ka vizituar komunitetet në të gjitha lokalitetet ku jetojnë ai dhe ka mbledhur të dhënat për jetën dhe gjendjen në të cilën jetojnë këto komunitet, për të pasur një pasqyrë më të mirë. Në mungesë të studimeve të mëparshme, në fazën e parë është bërë një hulumtim për të parë gjendjen me shifra dhe fakte konkrete. Hulumtimi është kryer në lokalitetet kryesore ku jetojnë komunitetet rom, egjiptian e ashkali dhe ka qenë i fokusuar në pikat kryesore për të zbuluar gjendjen e familjeve dhe shtëpive në radhët e këtij komuniteti.

Pas kësaj në lokalitet më të mëdha në komunën e Pejës janë krijuar fokus grupet me pjesëtarë të komuniteteve dhe është krijuar

një strukturë e njerëzve në terren me të cilët "Syri i Vizionit" ka punuar dhe ka kontaktuar gjatë gjithë hartimit të projektit. Fokus grupet në fillim janë krijuar në lagjen "7 shtatori" dhe fshatrat Zahaq dhe Firajë.
Me këto fokus grupe janë zhvilluar takime nëpër secilin fshat ose lagje, në të cilat është diskutuar për temat sipas shtatë problematikave të caktuara. Kanë qenë shtatë sektorë sipas të cilave është diskutuar dhe janë kërkuar rrugët e zgjidhjeve: Çështjet pronësore, të banimit dhe vendbanimet joformale; Edukim dhe rini; Punësimi dhe zhvillimi ekonomik; Shëndetësia dhe çështjet sociale; Anti diskriminimi, siguria, të drejtat e minoriteteve dhe përfaqësimi; Kultura, mediat dhe informimi; Të drejtat e femrave.
Pasi u është prezantuar komuniteteve projekti, është kërkuar pjesëmarrja e tyre aktive me sugjerimet dhe kërkesat, që kanë ata, pasi në vendet e tyre ata i dinë më së miri problemet dhe nevojat që kanë.

Takimet janë mbajtura në secilin lokalitet, në lagje e në fshatra. Në këto takime janë marrë kërkesat e para, që përbëjnë bazën e parë për hartimin e planit të aksionit. Janë mbajtur dhjetëra takime me grupet, por edhe shumë takime me individuale dhe në grupe më të vogla me përfaqësues të komuniteteve.
Gjatë kësaj faze janë kontaktuar edhe përfaqësuesit e komuniteteve edhe në zona tjera të komunës, në fshatrat Vitomiricë e Çungur. Përfaqësuesit e këtyre dy fshatrave kanë marrë pjesë në takimet e "këshillit të përbashkët të komuniteteve" me përfaqësues të fshatrave tjera.
Deri në fund të hartimit të strategjisë në proces janë kyçur edhe fshatrat Terboviq, Leshan, Katund i Ri dhe Qyshk duke e çuar në nëntë numrin e lokaliteteve të cilat kanë qenë të kyçura në proces.

Për të aftësuar komunitetet që në mënyrë sa më të mirë të dinë të parashtrojë kërkesat e veta, rrugët e prezantimit dhe avokimin e mëtejmë, për përfaqësuesit e komuniteteve janë mbajtur tri herë trajnime nga ekspertë për evokim, për draftimin e strategjisë dhe për hartimin e projekt-propozimeve.
Herën e parë (gjatë muajit gusht 2008) ata janë aftësuar për të identifikuar problemet në komunitetin ku jetojnë dhe të gjejnë mënyrat e avokimit deri në realizimin projekteve të tyre. Në trajnimin e dytë në muajin shtator 2008 përfaqësuesit e komuniteteve rom, egjiptian e ashkali janë aftësuar për hartimin e projekt-propozimeve. Trajnimi i tretë për draftimin e strategjisë është mbajtur në muajin shtator dhe me përfaqësuesit e komuniteteve është dakorduar që të përgatisin ata vet dokumentet që do jenë pjese e strategjisë.

Pas kësaj janë mbajtur takime të përbashkëta me përfaqësuesit e lokaliteteve "7 shtatori", Zahaq, Firajë, Vitomiricë, Çungur me të cilët është punuar kapitull për kapitull në hartimin e strategjisë. Në këto takime kanë marrë pjesë edhe përfaqësues të komunës nga Zyra për komunitete dhe subjekteve politike të komuniteteve.

Strategjia në formën përfundimtare është e bazuar në gjithë materialin e mbledhur në këto dhjetëra takime me komunitetet si dhe kërkesat që në veti ka bërë secili lokalitet. Ajo është hartuar nga "Syri i Vizionit", ndërsa para botimit i është dhënë në shikim dhe diskutim përfaqësuesve të komunitetit në secilin lokalitet dhe komunës.

1.4 Pjesëmarrësit në procesin e hartimit të strategjisë

Projekti për hartimin e strategjisë së veprimit për komunitetet rom, egjiptian e ashkali është udhëhequr nga OJQ "Syri i Vizionit" nga Peja, ndërsa është financuar nga Olof Palme Center. Strategjia në këtë gjendje është rezultat i punës së përbashkët që është bërë gjatë një viti mes "Syrit të Vizionit" dhe pjesëmarrësve tjerë, komuniteteve, organizatave të komuniteteve dhe komunës.

Komunitetet kanë qenë të kyçura në mënyrë aktive dhe kreative gjatë gjithë kohës në projekt. Secili lokalitet ka pasur fokus grupet e veta, grupe prej 7-10 vetësh, që në disa takime të mbajtura kanë dhënë sugjerimet dhe idetë e veta. Për të qenë më aktiv në pjesëmarrje përfaqësuesit e secilit lokalitet kanë ndjekur edhe trajnimet përkatëse për hartim të projekteve dhe për avokim.
Sugjerime e mbledhura nga përfaqësuesit e komuniteteve janë përshirë në draftin e strategjisë, i cili pastaj përsëri në atë formë është analizuar dhe plotësuar me shtesat, sugjerimet dhe kërkesat e komuniteteve.

Komuna e Pejës ka qenë poashtu gjatë gjithë kohës pjesë e punës, pasi ata kanë marrë pjesë në gjithë procesin, duke filluar nga informatat e para që janë marrë nga komuna, nëpër takimet në terren, në trajnime dhe deri në shikimin e variantit përfundimtar.

1.4.1 Përfshirja e komuniteteve në hartimin strategjisë

Komunitetet kanë qenë të kyçura në mënyrë aktive dhe kreative gjatë gjithë kohës në projekt në disa mënyrë:

- Komunitetet janë përfshirë direkt në hartimin e strategjisë gjatë takimeve të mbajtura nëpër lokalitetet. Në secilin nga lokalitetet që ka një numër të konsiderueshëm të banorëve janë mbajtur nga disa takime.

- Përfaqësuesit e komuniteteve kanë marrë pjesë në takimet e “këshillit të përbashkët të komuniteteve”, takime të mbajtura në Pejë në të cilat është folur për problemet sipas fushave të përcaktuara.

- Gjatë hartimit të strategjisë janë takuar përfaqësuesit e komuniteteve të mbledhur në subjektet politike, organizatat joqeveritare dhe grupimet tjera që përfaqësojnë komunitetet.

1.4.2 Përfshirja e komunës në hartimin e strategjisë

Që nga fillimi i zbatimit të projektit janë mbajtur kontakte me komunën. Kryetari i komunës në dy takimet e para është informuar për procesion e paraparë për hartimin e strategjisë dhe ai ka marrë rol aktiv për të ngarkuar personat përkatës për bashkëpunimin dhe ndihmën e mëtejme gjatë gjithë procesit. Pas kësaj bashkëpunimi kryesisht ka shkuar përmes Zyrës për komunitete dhe që ka qenë shumë i rëndësishëm për “Syrin e vizionit” që ka përfituar nga përvoja dhe puna e bërë më parë nga komuna në këtë komunitet.
Përveç se ka ndihmuar në rolin këshillues, Zyra ka qenë pjesëmarrëse në shumicën e aktiviteteve që janë zhvilluar përgjatë rrjedhës së projektit, në fazën kur është prezantuar projekti, pastaj edhe në takime dhe në shikimin e draftit përfundimtar.
Informatat e para për terrenin janë marrë nga zyrtarët komunalë të Pejës dhe pastaj kanë shërbyer si bazë për hulumtimin që ka bërë “Syri i Vizionit” në terren. Pas kësaj, zyrtarët komunalë kanë marrë pjesë edhe në takimet "këshillit të përbashkët të komuniteteve" edhe në trajnime. Zyra e komuniteteve ka marrë pjesë në mënyrë aktive në këto takime me përfaqësuesit e fshatrave dhe ka dhënë idetë dhe sugjerimet, ndërsa kontaktet me zyrtarët komunalë janë mbajtur para dhe pas këtyre takimeve, deri në përfundim të tërë procesit të hartimit të strategjisë.

Zyra për komunitete e Komunë së Pejës ka marrë pjesë edhe në trajnimet që janë organizuar gjatë realizimit të projektit.
Strategjia në formën e draftit para shtypjes së saj i është dorëzuar komunës, kryetarit të komunës dhe zyrës për komunitete për të dhënë sugjerimet, për të plotësuar apo shtuar diçka në formën përfundimtare.

1.5 Gjendja aktuale

1.5.1 Shtrirja e komuniteteve rom, egjiptian e ashkali në komunën e Pejës

Komunitetet rom, egjiptian e ashkali tradicionalisht kanë jetuar në gjendje të keqe në komunën e Pejës. Ata jetojnë në disa lokalitete por shumica kryesisht janë të orientuar në disa vende: Lagja “7 shtatori”, Zahaq, Firajë, Vitomiricë, Qyshk, Treboviq, Çungur, Katund i Ri, etj. Në numër më të vogël (mendohet në një numër nga 3-10 familje) ata jetojnë edhe në fshatrat Lybeniq, Gllogjan, Leshan, Gorazhdec, Nabërgjan, Novosellë, Raushiq etj.
Në gjitha këto lokalitete ata jetojnë në fqinjësi me popullatën shumicë shqiptare dhe pakicat tjera, me të cilat mund të thuhet se në vitet e pasluftës kanë jetuar në bashkëfqinjësi të mirë. Kur flitet për lokalitete ku jetojnë komunitetet rom, egjiptian e ashkali nuk bëhet fjalë për lokalitete të pastra etnike, por për lokalitete me popullatë të përzier, por gjithnjë duke qenë këto komunitete vet pakicë brenda fshatit. Disa vende si psh në lagjen “7 shtatori” shumica e shtëpive të pjesëtarëve të këtyre komuniteteve janë afër me njëra tjetrën por në vende tjera si psh në fshatin Vitmoricë shtëpitë janë shpërndara anembanë fshatit dhe komuniteti është i organizuar fare pak ose aspak në bazën etnike. Në shumicën e fshatrave tjera si psh në Leshan, Gllogjan, Lybeniq, etj. komunitetet rom, egjiptian e ashkali përbëjnë një pakicë shumë të vogël në kuadër të fshatrave me shumicë dërmuese shqiptare.

Gjatë luftës së viteve 1998-1999 edhe nga këto komunitete kishte shumë të larguar nga Kosova. Pas luftës, pjesëtarët e këtyre komuniteteve kryesisht janë kthyer me iniciativë individuale. Një pjesë është kthyer në mënyrë të organizuar nga kampi i refugjatëve në Konik të Podgoricës (Mali i Zi) në lagjen "7 Shtatori" gjatë viteve 2005-2008. Kthimi është realizuar me projektin e hartuar nga DRC dhe “Syri i Vizionit”. Sipas të dhënave të përafërta që ka UNHCR, në komunën e Pejës momentalisht jetojnë 4.169

pjesëtarë të këtyre komuniteteve, më saktësisht 3013 egjiptianë, 1145 romë dhe 11 ashkali. Pas luftës ata më shumë kanë mbetur të tubuar në zonën lagja “7 Shtatori”-Vitomiricë, ku jeton pjesa më e madhe e këtyre komuniteteve.
Në fshatra të tilla si fshati Çungur, kthimi është realizuar në masë shumë të vogël: nga më se 100 familje që kanë jetuar aty para luftës, tani nuk ka më shumë se 15 familje. Ka pasur edhe përpjekje për të organizuar kthimin në këtë fshat, por të larguarit nuk kanë shfaqur interesim për kthim. Pavarësisht kësaj, orientimi për të mundësuar kthimin për të gjithë ata që duan, duhet të jetë një obligim i vazhdueshëm i të gjithë pjesëmarrësve në procesin e kthimit.
Përderisa në Kosovë nuk ka shifra zyrtare të regjistrimit të popullsisë momentalisht në dispozicion ka shifra të ndryshme. Në këtë dokument për krahasime dhe nevoja të parashtrimit të gjendjes janë përdorur shifrat e përafërta nga UNHCR (për shkak se është një institucion kredibil, kompetent dhe i paanshëm) dhe shifrat që ka nxjerrë vet në terren "Syri i Vizionit".

1.5.2 Gjendja në të cilën jetojnë komunitetet rom, egjiptian e ashkali

Një pjese e këtyre komuniteteve jeton në zona pjesërisht të urbanizuara, në shtëpi të vjetra dhe lagje pa infrastrukturë të rrugëve, kanalizimeve, etj. Papunësia në këto lokalitete është më e madhe se kudo tjetër, pasi shumë pak nga pjesëtarët e tij janë të punësuar. Familjet e këtyre komuniteteve shquhen nga jeta në varfëri të thellë. Me shifrat e UNDP nga viti 2004-2005 rreth 77% e komuniteteve rom, egjiptian e ashkali jetojnë nën minimumin e varfërisë kurse 81 % s'kanë qenë kurrë të punësuar. Shumë prej tyre nuk ndjekin mësimin nëpër shkolla dhe kanë pak qasje në shërbime shëndetësore. Në lokalitetet e tyre ata kanë probleme të pazgjedhura pronësore, pronat e paregjistruara në kadastër dhe probleme tjera që lidhen me tokën.

Organizmi i tyre shoqëror është në nivel të ultë. Ata kanë subjekte politike të komunitetit, porse brenda këtyre komuniteteve organizimet tjera, si organizatat joqeveritare apo organizimet e të rinjve ose femrave, janë pak ose aspak të zhvilluara.

1.6 Hulumtimi i kryer nga Syri i Vizionit për gjendjen e këtyre komuniteteve në komunën e Pejës

OJQ “Syri i Vizionit” gjatë shkurt dhe mars të vitit 2008 ka bërë një hulumtim për gjendjen e komuniteteve rom, ashkali e egjiptian në komunën e Pejës. Intervistat e bëra nga hulumtuesit nga OJQ “Syri i Vizionit” kanë mbledhur informacione për gjendjen e familjeve të këtyre komuniteteve dhe objekteve të banimit. Hulumtimi është kryer në tri lokalitetet më të mëdha të banuara me pjesëtarë të komuniteteve rom, egjiptian e ashkali: lagja “7 shtatori”, Dardania 3(Firaja) dhe Zahaq. Në këto vende janë intervistuar të gjitha familjet, nga të cilat intervistuesit kanë marrë të dhënat e përgjithshme dhe ato në tematika të veçanta. Të intervistuarit u janë përgjigjur pyetjeve për numrin e anëtarëve në familje, moshën dhe gjininë e tyre, gjendjen ekonomike-punësimin, të ardhurat, pasurinë dhe pronat. Poashtu në pyetësorët për gjendjen e shtëpive/objekteve të tyre banimit gjatë intervistimeve janë mbledhur të dhënat për madhësinë e shtëpive dhe hapësirën për jetesë për familjet, kohën dhe kushtet e ndërtimit, pajisjen e shtëpive me pajisjet, etj. Intervistimi jep një pasqyrë të plotë të gjendjes dhe kushteve në të cilat jetojnë komunitetet, një pasqyrë kaq të hollësishme nuk e ka bërë asnjë institucion më parë, duke nxjerrë të dhëna të saktësuara për komunitet dhe kushtet në të cilat jetojnë.

1.6.1 Gjendja e familjeve

Në këto tri lokalitete të komunës janë intervistuar 122 familjet që jetojnë aty. Rezultati ka treguar se në tri fshatra jetojnë 786 persona, 387 meshkuj dhe 399 femra. Nga të intervistuarit del se janë përafërsisht 6.4 anëtarë për familje, 62 % e popullatës në këto familje të intervistuara i takojnë moshës së re deri 24 vjet.
Sa i përket shkollimit, hulumtimi ka nxjerr na pah se vetëm një numër i vogël i këtyre komuniteteve ndjek shkollimin, posaçërisht kur bëhet fjalë për ndonjë shkallë më të lartë. Janë vetëm 16 vetë të moshës madhore që kanë kryer shkolle të mesme, 11 meshkuj dhe 5 femra, kurse vetëm një me fakultet. Ky trend i keq i së kaluarës vazhdon edhe tani sa i përket arsimimit të mesëm: vetëm tre nxënës vazhdojnë mësimin në shkollat e mesme të komunës: dy djem dhe një vajzë. Ndërsa në shkollat fillore gjendja është më e mirë me 95 nxënës: 52 meshkuj e 43 vajza. Gjendja në arsimimin parashkollor poashtu është e keqe, vetëm gjashtë fëmijë kanë

qasje në klasat parashkollore/çerdhe dhe institucione të këtij niveli.
Hulumtimi tregon një gjendje jo shumë të volitshme edhe sa i përket punësimit: vetëm dhjetë persona nga mosha 18-65 vjeçe në këto komunitete janë të punësuar kurse 15 prej tyre kohë pas kohe arrijnë të kryejnë ndonjë punë për të cilën paguhen. Të hyrat e pakta që kanë familjet janë kryesisht nga ndihma sociale (71 %), dhe një sasi shumë e vogël nga diaspora (jo më shumë se 6 përqind). Nga shumat e deklaruara për të hyrat mujore del që nga 122 familje, 65 nuk kanë asnjë të hyrë, 49 familje kanë të hyra më të vogla se 100 euro në muaj, kurse vetëm një familje ka mbi 300 euro në muaj. Nga të intervistuarit vetëm 12 familje kanë automjete të motorizuara.

1.6.2 Gjendja e objekteve të banimit

Sa i përket gjendjes së banimit, intervistimi ka nxjerrë në pah se gjatë luftës 60 përqind e shtëpive kanë pasur dëmtime të ndryshme (15% e shtëpive janë shkatërruar në kategorinë V) kurse 38% e shtëpive të tyre nuk janë dëmtuar. Shumica e shtëpive (82 përqind) janë njëkatëshe, kurse pas luftës janë ndërtuar 22 shtëpi. Nga të intervistuarit 42 % e shtëpive kanë kualitet të keq ndërtimi. Sa i përket lejeve të ndërtimit, 41% deklarohen që nuk kanë leje ndërtimi, ndërsa 43% deklarohen që nuk kanë pëlqim urban në shfrytëzim.
Sa i përket shërbimeve komunale ka një qasje të kufizuar për familjet e këtyre komuniteteve. Intervistimi nxjerr në pah se 89 % nuk kanë telefona fiks, por 60% shfrytëzojnë telefona mobil; një e katërta e familjeve nuk janë të kyçur në ndonjë ujësjellës, 38 përqind nuk janë të lidhur me sistemin e kanalizimit, kurse 35% përdorin deponi ilegale për grumbullimin e mbeturinave. Por ashtu siç janë shërbimet, ashtu është edhe përgjigjja ndaj obligimeve: 60 % e të intervistuarve deklarojnë se nuk paguajnë tatim në pronë.

1.7 Qasja në shërbimet publike

Në lokalitetet ku jetojnë përfaqësuesit e komuniteteve rom, egjiptian dhe ashkali kanë shërbime të përbashkëta me komunitetin shumicë sa i përket shumicës së çështjeve të tyre. Ata ndjekin mësimet në shkollat me shumicë shqiptare, në klasa të përziera ku mësimi bëhet në gjuhën shqipe, gjuhë të cilën të rinjtë e këtyre komuniteteve e njohin mirë dhe nuk e kanë pengesa gjuhësore për të ndjekur mësimin. Kërkesa për një shkollë të re në lagjen “7 shtatori” që do të parashtrohet më poshtë në këtë strategji vjen si kërkesë e të gjithë banorëve përfshirë shumicën shqiptare dhe nuk është shkollë enkas për komunitetet rom, egjiptian e ashkali, por është në favor të këtyre komuniteteve që megjithatë përfitojnë nga kjo shkollë.
Shërbimet shëndetësore poashtu ata i kanë në ambulancat e lokaliteteve njëjtë me popullatën shumicë dhe në këtë aspekt komunitetet rom, egjiptian e ashkali kanë të njëjtat shërbime si popullata shqiptare shumicë. Sa i përket shërbimeve sociale pjesëtarët e komuniteteve gëzojnë të njëjtat kushte si gjithë qytetarët e Kosovës. Lidhur me punësimin në institucionet komunale dhe shtetërore, komunitetet kanë një numër të të punësuarve që arrin rreth 50 vetë në institucione të ndryshme.
Në aspektin e përfaqësimit, egjiptianët kanë një përfaqësues në Kuvendin Komunal të Pejës, që ka dalë nga subjekti politik i komunitetit dhe një deputet në Kuvendin e Kosovës, ku 20 vende janë të garantuara për komunitet pakicë në Kosovë.
Problemet e banimit, pronave dhe vendbanimeve joformale që ndeshen, kryesisht janë probleme të lagjeve “7shtatori” dhe "Kristal", pasi zonat tjera nuk kanë probleme të tilla.
Problemet e sigurisë nuk paraqesin problem për komunitetet kudo që jetojnë në komunën e Pejës. Pjesëtarët e këtyre komuniteteve kanë lirinë dhe sigurinë si dhe e shprehin pa ndonjë pengesë përkatësinë tyre etnike dhe fetare.
Për shkak të numrit të vogël të pjesëtarëve të këtyre komuniteteve, mungesës së përvojave dhe kuadrit, këto komunitete deri tash nuk kanë pasur asnjë qasje në media dhe informim. Për problematikat e tyre është shkruar mjaft nga media në gjuhën shqipe, me një qasje që kryesisht ka qenë pozitive dhe afirmuese, por ata nuk kanë pasur ndonjëherë asnjë media të vetet.

1.8 Qasja

Strategjia iu qaset komuniteteve në mënyrë afirmative. Qëllimi i kësaj strategjie është të afirmojë veprimin pozitiv në raport me komunitetet, në përputhje me orientimet evropiane për veprimin me këto komunitete si dhe në koordinim me politikat e Qeverisë së Kosovës karshi komuniteteve pakicë në Kosovë.
Nga ana formale, problematikave të komuniteteve strategjia iu ka qasur në dy mënyrë: me qasjen në përgjithësi dhe sipas lokaliteteve të veçanta. Qasja e parë ka të bëjë më kërkesat dhe problematikat që kanë të bëjnë me komunitetet në përgjithësi kudo që jetojnë brenda komunës së Pejës. Në këtë pjesë bëhet fjalë për tematika të tilla që s'lidhen me lokalitetin por janë nevoja të përbashkëta për të gjithë. Aty hyjnë kërkesat për mësimin e gjuhës rome, informimin, përfaqësimin politik, fushatat e sensibilizimit për shëndetin, etj.

Strategjia është e mbështetur në debatet me komunitetet orientuar në shtatë tema kryesore të konsideruara si më të rëndësishme për komunitetet:

1. Shtëpitë, çështjet pronësore, vendbanimet joformale
2. Edukimi dhe rinia
3. Punësimi dhe zhvillimi ekonomik
4. Shëndetësia dhe çështjet sociale
5. Anti diskriminimi, siguria, të drejtat e minoriteteve dhe përfaqësimi
6. Kultura, mediat dhe informimi
7. Të drejtat e femrave

Duke llogaritur se çështja e sigurisë dhe ndonjë tjetër nuk janë konsideruar të ndonjë vështirësie të veçantë, në këtë drejtim është bërë më pak, duke u përqendruar në sektorë tjerë ku është menduar se kontributi mund të jetë më i madh për vet komunitetet.

Qasja sipas lokaliteve të ndryshme ka të bëjë me projekte të veçanta. Kryesisht më të shpeshta në këtë pjesë janë projektet për infrastrukturën, projektet e infrastrukturës rrugore, ujësjellësit, kanalizime, bujqësinë, etj.
Në këtë pjesë gjatë hartimit të strategjisë bashkë me komunitetet "Syri i Vizionit" ka tentuar të bëjë edhe përllogaritjen e përafërt të kostos së implikimit buxhetor për projektet e veçanta. Në këtë mënyrë këto kërkesa të komuniteteve kanë marrë formën e mini projekteve, në të cilat sipas një modeli të përbashkët janë përcaktuar disa kërkesa si kostoja e përafërt e llogaritur e çmimit, objektivat dhe qëllimet, përfituesit, etj. Këto të dhëna janë konsideruar si pasqyrë e parë për t'u paraqitur para komunës dhe donatorëve për të matur mundësinë e angazhimit financiar.

1.9 Zbatimi i strategjisë

Ky dokument u adresohet të gjithë institucioneve, organizatave dhe atyre që janë të interesuar për të punuar me komunitetet rom, egjiptian e ashkali në komunën e Pejës. Megjithatë, në radhë të parë Strategjia është hartuar për të qenë në dispozicion të komunës dhe komuniteteve, për nevojat e planifikimit, ndërhyrjes në këto komunitete dhe për të qenë në dispozicion për donatorët.
Strategjia në formën e tillë të hartuar i ofron Zyrës për komunitete një pasqyrë të gjendjes në terren, kërkesat e komuniteteve dhe jep sugjerime për projektet dhe drejtimet e mundshme të zhvillimit dhe investimit në periudhën në vazhdim. Ajo mund të shfrytëzohet nga zyrtarët komunalë në takimet me donatorët të cilët mund të shohin vendin se ku mund të kyçen për të ndihmuar komunën dhe komunitetet.
Me përcaktimin e kërkesave/ projekteve Strategjia jep edhe një përllogaritje të përafërt të kostos së ndërhyrjes, kështu që paraqet një tregues të mirë të nevojave të implikimeve buxhetore për vetë komunën ose donatorët, në mënyrë që ata të kenë mundësi të matin mundësitë e tyre dhe angazhimit të tyre në komunitete.

Ajo është një dokument në dispozicion posaçërisht për vet komunitetet, përfaqësuesit e tyre, qoftë në institucionet politike, qoftë të shoqërisë civile për të kërkuar projekte dhe zhvillimin e komuniteteve. Ajo do të jetë një dokument i rëndësishëm që pasqyron gjendjen e tërësishme të komunitetit të tyre, mundësitë dhe perspektivat.

1.10 Vështirësitë në realizimin e kësaj strategjie

Autorët e strategjisë e kuptojnë që gjitha rekomandimet dhe sugjerimet që dalin nga ky dokument nuk mund të plotësohen përnjëherë, as në një periudhë të shkurtë. Ato mbesin si orientime të vazhdueshme për institucionet dhe shoqërinë në një periudhë afatmesme dhe afatgjate. Por disa nga kërkesat sipas sektorëve dhe disa nga projektet dallohen për urgjencën me të cilën duhet ndërhyrë në to. Prioritet në këtë aspekt paraqitet nevoja për të ndërhyrë në sektorët e shëndetësisë dhe çështjeve sociale, urbanizmit dhe objekteve të banimit, të drejtat e njeriut dhe antidiskriminimin, posaçërisht fëmijëve dhe femrave. Këto kërkojnë ndërhyje të shpejtë, ndërsa edhe sektorët tjerë janë poaq të rëndësishëm dhe me nevojën që sa më parë të veprohet në to.

Autorët e strategjisë janë të vetëdijshëm për disa vështirësi që do të ndikojnë në realizimin e kësaj strategjie. Vështirësi kryesore në këso raste janë mungesa e mjeteve financiare për plotësimin dhe jetësimin e nevojave që ka komuniteti. Komunitetet rom, egjiptian e ashkali në lokalitetet ku jeton kanë nevojë për ndryshime të mëdha duke filluar nga infrastruktura dhe mënyra jetës e deri në ndryshimin e qasjes dhe mënyrës se si institucionet dhe shoqëria merret me ta.
Mundësia reale e institucioneve qendrore dhe lokale, buxhetit dhe shoqërisë kosovare janë shumë të kufizuara, ndërsa nevojat janë të mëdha dhe kërkesat vijnë nga të gjitha komunitetet dhe nga të gjitha kategoritë. Poashtu është e ditur se numri i donatorëve, ku hyjnë fonde dhe organizata ndërkombëtare që veprojnë në Kosovë dhe në komunën e Pejës, është zvogëluar, prandaj edhe mundësia e përkrahjes për projektet e komuniteteve është më e vogël tash.
Një tjetër vështirësi është nga vet komunitetet, gjendja e tij ekonomike e sociale, mungesa e zhvillimit, mungesa e elitës kulturore që do u printe këtyre komuniteteve për të identifikuar nevojat e tyre dhe rrugët e zgjedhjes, mungesa e kuadrove të shkolluara nga radhët e këtyre komuniteteve, etj. Komunitetet nuk janë të organizuara sa duhet, nuk ka konkurrencë mendimesh dhe idesh, në kuadër të kësaj komune, përveç dy subjekteve politike nuk ka gati asnjë formë tjetër të veprimit. Edhe në rastet kur ka pasur tentime për të krijuar organizata joqeveritare apo grupime tjera, ato nuk kanë arritur të marrin ndonjë rol me rëndësi në jetën e komuniteteve.
Vështirësi në këtë aspekt paraqet fakti se pjestarët e komuniteteve janë shpërndarë nëpër lokalitete të ndryshme që shumë herë janë larg nga njëri tjetri, në bashkësi të vogla që shumë herë nuk e kalojnë numrin e dhjetë familjeve në një fshat. Në këtë mënyrë komunikimi dhe ndërveprimi brenda komuniteteve është i paktë dhe mundësia e organizimit të përbashkët është e vogël.
Sa i përket projekteve për punësim vështirësitë shtohen nga fakti se në Kosovë dhe komunën e Pejës papunësia është shumë e madhe, numri i vendeve të punës që mund të hapen është shumë i vogël dhe kjo bën të vështirë përfshirjen e pjesëtarëve të këtyre komuniteteve në projektet për punësim.

Vështirësia e fundit që duhet përmendur është për faktin se Strategjia është joobligative në kuptimin që nuk ka ndonjë organ përgjegjës i cili do zbatonte këtë dokument. Në këtë aspekt institucionet dhe donatorët vendosin vet për mënyrës se sa dhe si do të plotësojnë rekomandimet që dalin nga ky dokument. "Syri i Vizionit" inkurajon institucionet që të shfrytëzojnë sa më shumë këtë dokument dhe të plotësojnë aq sa munden nga kërkesat që dalin nga ky dokument.

II. Iniciativat dhe rekomandimet

2.1 Hyrje

Strategjia iu qaset komuniteteve në dy mënyrë: me qasjen në përgjithësi dhe sipas lokaliteteve të veçanta. Qasja e parë ka të bëjë më kërkesat dhe problematikat që kanë të bëjnë me komunitetet në përgjithësi kudo që jetojnë brenda komunës së Pejës. Në këtë pjesë bëhet fjalë për tematika të tilla që s'lidhen me lokalitetin por janë nevoja të përbashkëta për të gjitha. Aty hyjnë kërkesat për mësimin e gjuhës rome, informimin, përfaqësimin politik, fushatat e sensibilizimit për shëndetin, etj. nga të cilat përfiton gjithë komuniteti në secilin lokalitet, përfshirë edhe lokalitete të vogla në të cilat ka vetëm disa familje.

Strategjia është e mbështetur në debatet me komunitetet orientuar në shtatë fushat kryesore të konsideruara si më të rëndësishme për komunitetet. Përzgjedhja e këtyre fushave ka dalë nga puna që Qeveria ka bërë në përgatitje për hartimin e strategjisë për komunitetet rom, egjiptian e ashkali gjatë vitit 2007. Ato janë:

- Çështjet pronësore, të banimit dhe vendbanimet joformale
- Edukimi dhe rinia
- Punësimi dhe zhvillimi ekonomik
- Shëndetësia dhe çështjet sociale
- Anti diskriminimi, siguria, të drejtat e minoriteteve dhe përfaqësimi
- Kultura, mediat dhe informimi
- Të drejtat e femrave

Në të vërtetë në shumicën e rasteve, problematika me të cilat përballet komuniteti rom, egjiptian e ashkali është e përgjithshme, për të gjitha komunitetet, pra nuk flitet për probleme që i përkasin ose janë vetëm të komuniteteve rom, egjiptian e ashkali. Me të njëjtën problematikë në shumicën e rasteve përballet edhe vet komuniteti shumicë shqiptar siç janë çështjet e vendbanimeve joformale, mungesa e infrastrukturës jetësore dhe asaj të zhvillimit ekonomik, shërbimet jo edhe aq të mira shëndetësore, mungesa e përkrahjes sociale, etj. Por ka edhe problematika që janë të veçanta për komunitetet rom, egjiptian e ashkali sikurse çështjet e kulturës dhe informimit, apo deri diku edhe arsimi dhe barazia gjinore.

Duke llogaritur se çështja e sigurisë dhe ndonjë tjetër nuk janë konsideruar të ndonjë vështirësie të veçantë në komunën e Pejës, në këtë drejtim i është dhënë më pak vëmendje në strategji, duke u përqendruar në sektorë tjerë ku është menduar se kontributi mund të jetë më i madh për vet komunitetet.

2.2 Çështjet pronësore, të banimit dhe vendbanimet joformale

Përshkrimi i gjendjes: Komunitetet rom, egjiptian e ashkali në komunën e Pejës në pjesën më të madhe jetojnë në bashkësi me shumicën shqiptare dhe komunitetet tjera. Për këtë arsye çështja e banimit të këtyre komuniteteve në këtë komunë shtrohet bashkë me të gjitha komunitetet tjera. Në këtë aspekt komuna e Pejës ka gjithsej shtatë vendbanime joformale mes të cilave edhe lagja “7 shtatori” dhe “Kristal”, ku jeton një pjesë e komuniteteve rom, egjiptian e ashkali, janë dy nga këto vendbanime joformale, të cilat duhet shndërruar në zona formale.

Sa i përket regjistrimit të pronave, shtëpive dhe objekteve të banimit, problemi në këto komunitete është poashtu i njëjtë me atë në komunitetet tjera. Në një të kaluar më të largët, shitblerjet i kanë bazuar në marrëveshje gojore dhe nuk i kanë bartur në kadastrën komunale, për këtë arsye shumë nga qytetarët nuk kanë pronat e tyre të regjistruara. Bëhet fjalë sidomos për shitblerjet që janë bërë në periudhën nga vitet 50-80 të shekullit të kaluar. Në këtë aspekt komunitetet rom, egjiptian e ashkali për shkak të analfabetizmit më të madh, ndoshta e ka më të theksuar se të tjerët këtë problem. Në formë më të dukshme kjo shfaqet në një pjesë të lagjes “7 shtatori”, por ka probleme të tilla edhe në lokalitete tjera.

Probleme ka edhe me pajisjen e qytetarëve me dokumente identiteti. Ka njerëz që asnjëherë nuk janë regjistruar në gjendje civile, nuk ekzistojnë në dokumentacion dhe për pasojë nuk kanë asnjë lloj dokumenti identifikimi. Kjo ka qenë një problem në të kaluarën por edhe tash është i pranishëm posaçërisht me fëmijët që lindin jashtë spitaleve.

Problemi i të pastrehëve në komunitetet rom, egjiptian e ashkali është një problem që tradicionalisht është lidhur me mënyrën e jetës së një pjesë të këtyre komuniteteve, që gjithmonë ka qenë e pastrehë. Në formën e problemit të shtruar momentalisht nga komunitetet ky problem shtrohen në lagjen “Kristal” të Pejës. 28 shtëpi të komuniteteve në këtë lagje janë të rrënuara dhe në këto vjetët e pasluftës në Kosovë, nuk është gjetur ndonjë donator për to. Banorët e këtyre familjeve vazhdojnë të jetojnë tek të afërmit dhe në shtëpi të huaja në lagjen “7 shtatori”. Së paku 100 shtëpi të rrënuara që në luftë ndodhen edhe në fshatin Çungur, por banorët e tyre ndodhen jashtë Kosovës dhe pasi që janë sistemuar në vendet pritëse, ata nuk shprehin interesim për t'u kthyer më në Kosovë ku nuk gjejnë perspektivë për jetë në të ardhmen.

Iniciativat ekzistuese:
Peja është komuna e parë në Kosovë që ka hartuar Plani ideor urbanistik dhe zhvillimor, plani ky i vetmi i pranuar edhe nga Qeveria e Kosovës.
Në këtë qytet ka filluar punë për Hartimin e Strategjisë Implementuese për Planifikimin Rregullues Urban. Lokaliteti “Zatra” sipas Planit Zhvillimor Komunal (PZHK) dhe atij Urban (PZHU) është vendbanimi i parë joformal që në formë testuese tashmë e ka kryer gjithë procesin e verifikimit dhe në shumë pjesë ka filluar të implementohet. Ndërsa në lagjet tjera jo-formale e që janë të përziera me komunitete të ndryshme siç janë "7 Shtatori" dhe "Kristali", tashmë ka filluar analiza e situatës dhe së shpejti edhe për këto pjesë do të ketë një draft plani formal të zhvillimit urban. Përfundimi i planit të formalizimit të këtyre zonave do të sqarojë veprimet direkt të punës nëpër këto lagje dhe në të njëjtën kohë do të verifikonte më afër nevojën e banorëve për legalizimin e shtëpive dhe ndërtimet e mundshëm në të ardhmen.

Sa i përket çështjes së regjistrimit dhe pajisjes me dokumente identifikimi për personat e paregjistruar, një organizatë ndërkombëtare me emrin CRPK po realizon një projekt në të cilin përfshihet edhe zgjidhja e këtyre rasteve. CRPK është një organizatë ndërkombëtare që merret me regjistrimin e romëve dhe egjiptianëve që nuk janë të regjistruar. Ata shtrijnë aktivitetin tyre edhe në Pejë ku kanë një zyrë në shërbim të këtyre komuniteteve.

Rekomandime për veprime të mëtejme:

- *të kryhet sa më shpejt procesi i shndërrimit të lagjeve “7 shtatori” dhe "Kristal" në zona formale*
- *të hartohet plani zhvillimor urbanistik i lagjes, në mënyrë që mos të lejohen ndërtime të egra dhe në të ardhmen, bazuar në planin urbanistik, ndërtimet ekzistuese të legalizohen ose të prishen*
- *gjatë këtij procesi të bëhet regjistrimin i ri të pronave dhe evidentimin e tyre në kadastër, sipas legjislacionit aktual ekzistues*
- *të përfshihen në projektet e ndërtimit social anëtarët e këtyre komuniteteve që nuk kanë pronë/shtëpi banimi*
- *të shikohet mundësia e dhurimit të trojeve nga komuna për ata pjesëtarë të këtyre komuniteteve që nuk kanë pronë për të ndërtuar shtëpi*

2.3 Edukimi dhe rinia

Përshkrimi i gjendjes: Nxënësit e komuniteteve rom, egjiptian e ashkali ndjekin mësimet në gjuhën shqipe në shkolla të përbashkëta në komunën e Pejës. Ata janë të integruar në klasa të rregullta bashkë me nxënës të komunitetit shumicë shqiptar dhe komuniteteve tjera. Por për shkak të nivelit të ultë të vetëdijesimit, gjendjes së rëndë ekonomike dhe për arsye tjera, megjithatë shumë fëmijë romë dhe egjiptianë mbesin jashtë shkollave, disa prej tyre duke u larguar nga shkolla nga prindërit në një moshë shumë të re. Edhe pse me ligjet ekzistuese në Kosovë arsimi nëntë vjeçar është obligues, një pjesë e mirë e prindërve nuk i dërgojnë fare apo i largojnë fëmijët nga shkolla ende pa kryer shkollën fillore. Ata fëmijë pastaj shfrytëzohen për punë, apo aktivitete për mbajtjen e familjes.
Sa i përket shkollimit, një hulumtim i kryer në muajt shkurt dhe mars të vitit 2008 në tri lokalitete më numër më të madh të banorëve në komunë: në Lagjen “7 shtatori”, Zahaq dhe Firajë, ka nxjerr na pah se vetëm një numër i vogël i fëmijëve të këtyre komuniteteve ndjek shkollimin, posaçërisht kur bëhet fjalë për ndonjë shkallë më të lartë. Janë vetëm 16 vetë që kanë të kryer shkollën e mesme, 11 meshkuj dhe 5 femra, kurse vetëm një me fakultet. Gjendja e tanishme është kjo: vetëm tre nxënës vazhdojnë mësimin në shkollat e mesme të komunës, dy djem dhe një vajzë. Ndërsa në shkollat fillore gjendja është më e mirë me 95 nxënës: 52 meshkuj e 43 vajza. Por gjendja në arsimimin parashkollor poashtu është e keqe, vetëm gjashtë fëmijë kanë qasje në klasat parashkollore/çerdhe dhe institucione të këtij niveli.
Komuniteti egjiptian në rajonin e Pejës gjuhë amtare e ka gjuhën shqipe kështu që në arsimim nuk ka probleme me gjuhën, ndërsa komuniteti rom ka gjuhën e vet të vjetër, gjuhën rome. Megjithatë ky komunitet në shtëpi, në komunikim të përditshëm përdor gjuhën shqipe. I pakët është numri i pjesëtarëve më të rinj të komunitetit rom që di më shumë se ndonjë fjalë në gjuhën rome. Në këtë aspekt sa i përket arsimimit të tyre përdorimi i gjuha shqipe në shkollë nuk paraqet vështirësi. Por përfaqësuesit e këtij komuniteti kërkojnë që për hir të ruajtjes së trashëgimisë gjuhësore dhe për nevojat e zhvillimit të identitetit dhe trashëgimisë së vet komunitetit në të ardhmen, të bëhet futja e një lëndë të mësimit të gjuhës rome në shkollat e këtij komuniteti.
Në të kaluarën, në vitet '80 të shekullit të kaluar, kjo ka qenë një praktikë që është zbatuar në disa shkolla në komunën e Pejës. Atë kohë ka ekzistuar kuadri që ka qenë i kualifikuar për mësimdhënës të gjuhës (dhe kulturës) rome, por momentalisht në territorin e komunës së Pejës nuk ka kuadër përkatës që do bënte këtë. Megjithatë çështja e kuadrit do të zgjidhej me aftësimin/shkollimin përkatës të një mësuesi, që do mbante orët në shkollat ku ka nxënës të komunitetit rom, rreth 7 shkolla të tilla, ose edhe me huazimin e një mësuesi nga rajone tjera.
Një çështje e ngritur si nevojë për shkollimin e këtyre komuniteteve është edhe ajo për organizmin e mësimit plotësues. Pasi një pjesë e madhe e komuniteteve është analfabete, nxënësit -posaçërisht ata të klasave të ulëta, kanë probleme të mësimit. Këta fëmijë kanë prindër që nuk dinë shkrim lexim dhe kjo vlerësohet si një nga arsyet se pse suksesi i tyre në shkollë është i dobët, për shkak se nuk kanë mbështetjen dhe ndihmën në shtëpi për të kuptuar mësimet dhe detyrat e shtëpisë. Për këtë arsye mbajtja e mësimit shtesë për këta nxënës konsiderohet e nevojshme në mënyrë që të përmirësohet rezultati i këtyre nxënësve.

Poashtu për të rinj dhe nxënës të këtyre komuniteteve mund të organizoheshin klasat e mësimit intensiv. Bëhet fjalë për ata që kanë kaluar moshën për të filluar mësimin në klasat fillore pa shkuar në shkollë, ose që i kanë lënë përgjysmë mësimin. Për ta do të mundësohej një shkollim i shpejtë me programe të reduktuara, që në afat të shkurtë të kryejnë arsimimin nevojshëm elementar. Ky lloj mësimi do ishte edhe kontribut kundër analfabetizmit të këtyre komuniteteve.
Ashtu si gjithë komunitetet rom, egjiptian e ashkali, ashtu edhe rinia në komunën e Pejës nuk ka ndonjë organizim të mirë. Disa subjekte joqeveritare të këtyre komuniteteve ende nuk kanë krijuar strukturë që të marrë nisma, iniciativa për aktivitete rinore. Edhe brenda subjekteve politike të komuniteteve nuk ekziston organizmi e as prania e komponentit rinor.
Pasi që një pjesë e madhe e komuniteteve rom, egjiptian e ashkali jetojnë në varfëri të skajshme një barrë e madhe për të mbajtur familjen bie shpesh mbi të rinjtë që shumë herë shfrytëzohen nga familja që në moshë shumë të re për të punuar dhe mbajtur familjen. Ata largohen shpesh nga shkollat pa marrë as arsimin fillor. Si pasojë mundësia e këtyre të rinjve për të marrë arsimim por edhe për një formim elementar kulturor janë shumë të vogla ose pothuaj asfare. Ata nuk janë të përfshirë në kurrfarë aktivitetesh kulturore, sportive e rekreative.

Iniciativat ekzistuese: Gjatë viteve 2002-2003 në shkollën fillore “Vaso Pashë Shkodrani” të Pejës është mbajtur mësimi intensiv për pjesëtarët e komuniteteve rom, egjiptian e ashkali. Ky lloj mësimi i organizuar nga Ministria e Arsimit u ka mundësuar

pjesëtarëve të këtyre komuniteteve që në një afat të shkurt të kryejnë në mënyrë të përshpejtuar arsimin fillestar për ata që për shumë arsye nuk kanë qenë të përfshirë në procesin arsimor. Programi ka pas një kohëzgjatje të limituar.

Shembull tjetër i mirë në ndihmë shkollimit të komuniteteve rom, egjiptian e ashkali ka qenë ai i parashkollores në lagjen “7 shtatori” në Pejë. Për tri vjet OJQ “Syri i Vizionit' e ka menaxhuar projektin për një klasë parashkollore me nxënës të familjeve rome, egjiptiane dhe ashkali të kthyera nga Mali i Zi dhe Serbia gjatë vjetëve 2004-2008. Kjo klasë çdo vit ka pasur nga 20 fëmijë që të gjithë më pas kanë ndjekur mësimin në klasën e parë, që ka qenë edhe një kontribut kundër analfabetizmit.

Tek të rinjtë e komuniteteve rom, egjiptian e ashkali në Pejë ka pasur përpjekje për të krijuar disa organizata joqeveritare, të cilat edhe pse nuk janë forcuar asnjëherë, mund të mblidhnin rininë dhe të krijohen struktura që do merreshin me organizmin e jetës rinore.

Rekomandime për veprime të mëtejme:

- *të kërkohet mënyra për të përfshirë gjuhen rome në planprogramet mësimore në disa shkolla të komunës për nxënit romë edhe të tjerëve që shprehin dëshirë. Këtu përfshihet edhe përkrahja(financimi) për shkollimin e kuadrit që jep gjuhën rome dhe për blerjen ose botimin e librave të mësimit të gjuhës dhe kulturës rome*
- *të organizohet mësim shtesë për nxënësit e këtyre komuniteteve*
- *të mbahet mësimi intensiv për nxënësit që nuk janë të përfshirë në procesin arsimor*
- *të ndahen kuota të caktuara nëpër shkollat e mesme profesionale të Pejës në mënyrë që të garantohet pranimi i nxënësve të komuniteteve në këto shkolla*
- *të punohet më mësuesit dhe nxënësit në mënyrë që ketë një trajtim të barabartë për nxënësit rom, egjiptian e ashkali nëpër shkolla*
- *të përfshihen të rinjtë në aktivitete kulturore e sportive*
- *të përkrahet realizimi i projekteve për organizimin dhe fuqizimin e rinisë rome, egjiptiane e ashkali, duke filluar nga organizatat rinore, klubet sportive, etj*
- *të ndahet ndonjë bursë për shkollimin e studentëve të komuniteteve rom, egjiptian e ashkali*

2.4 Punësimi dhe zhvillimi ekonomik

Përshkrimi i gjendjes: Komunitetet rom, egjiptian e ashkali që jetojnë në komunën e Pejës përbëjnë një komunitet të vogël në kuadër të popullsisë së përgjithshme të komunës. Ata janë 4169 banorë në një komunë me rreth 150 mijë banorë. Numri i atyre që punojnë nuk është shumë i madh, pasi që jo vetëm komunitetet, por i gjithë rajoni përballen me papunësi të madhe ku një pjese e mirë e popullatës së komunës jeton në kushte të vështira dhe varfëri. Sipas të dhënave që “Syri i Vizionit” ka mbledhur nga gjendja në terren rezulton se në institucionet shtetërore punojnë një numër prej rreth 50 vetë. (Në administratën komunale dhe tre sektorët kryesorë të saj punojnë 15 pjesëtarë të këtij komuniteti, 12 në TMK, 9 në polici dhe 9 në shërbimet KEK, ujësjellës dhe higjienë.) Pjesa tjetër kryesisht janë të papunë. Familjet e tyre jetojnë në varfëri ekstreme në kushte minimale ekzistenciale, pa shumë perspektivë. Shkaqet pse ndodh një gjendje e tillë janë të shumta, ato vijnë nga e kaluara dhe një pozicion në të cilin këto komunitete nuk kanë qenë të organizuara mirë dhe nuk kanë ditur t'i paraqesin kërkesat e veta. Shkak është edhe vetëdija e ultë, mungesa e organizimit më të fortë, dhe pozicionit më inferior në raport me komunitetet tjera. Poashtu bazuar në gjendjen faktike shihet se për shumë vende pune mungon kuadri përkatës, por edhe kur ka kuadër të kualifikuar, ata nuk kanë shumë punë.
Në mesin e këtyre komuniteteve nuk ka ndërmarrës iniciativash në sektorin privat, të cilat mund të krijonin mundësi për punësim dhe vetmbajtje. Kjo vjen edhe nga shkaku se një pjesë e kësaj popullatë nuk ka prona, nuk ka punë (rrogë) dhe për pasojë edhe nuk ka shumë qasje në banka dhe mundësi të marrjes së kredive për fillim biznesi. Në të kaluarën një pjesë e mirë e këtyre komuniteteve kanë punuar dhe janë vetmbajtur me profesione që kanë qenë zanate të trashëguara në këto komunitete. Ata janë angazhuar duke punuar si kovaçë, karrocierë, shitës të hekurishteve, mbajtës dhe shitës të kuajve, etj., profesione që tashmë kanë humbur rëndësinë dhe nuk ofrojnë shumë mundësi. Një pjesë e përfaqësuesve të këtyre komuniteteve vazhdon të jetojë duke mbledhur hekurishtet dhe duke tubuar materiale tjera ricikluese nga mbeturinat, në mënyrë që pastaj t'i shesin ato.

Iniciativat ekzistuese:

Një numër prej rreth 50 pjesëtarëve të këtyre komuniteteve tashmë është punësuar në institucionet e ndryshme shtetërore komunale dhe rajonale. Janë 15 të punësuar në komunë (administratë, arsim e shëndetësi), 12 në TMK, 9 në polici dhe 9 në shërbimet KEK, ujësjellës dhe higjienë. Kjo paraqet një bazë të mirë për fillim dhe ka thyer tabunë e dikurshme lidhur me punësimin e këtyre komuniteteve, që në një të kaluar të afërt kishte rrallë ndonjë të punësuar në sektorin shtetëror.

Shembull i mirë i punësimit ka qenë kthimi në lagjen “7 shtatori” ku është implementuar projekti i kthimit nga DRC dhe "Syri i Vizionit" dhe ku projekti i kthimit ka qenë i shoqëruar me punësim. 35 persona të këtij komuniteti kanë gjendur vende pune nëpër kompanitë private të komunës së Pejës me kontrata sezonale dhe mundësi të zgjatjes së kontratës, që përveç përmirësimit të gjendjes së familjeve dhe komuniteteve, ka ndikuar edhe në ecurinë e kthimit dhe integrimit të komuniteteve në shoqëri.

Rekomandime për veprime të mëtejme:

- *institucionet me financim nga buxheti i Kosovës në radhët e tyre të punësojnë pjesëtarë të këtyre komuniteteve*
- *posaçërisht duhet punësuar pjesëtarët e këtyre komuniteteve në projektet që kanë të bëjnë me këto komunitete*
- *të përkrahen projektet për ferma, mini biznese të cilat do mbaheshin nga pjesëtarët e këtyre komuniteteve*
- *të përkrahet zhvillimi i bujqësisë në zonat e fshatrave në të cilat këto komunitete kanë prona*

2.5 Shëndetësia dhe çështjet sociale

Përshkrimi i gjendjes: Pjesëtarët e komuniteteve rom, egjiptian e ashkali kanë shërbime të përbashkëta shëndetësore me komunitetet tjera në lokalitetet e tyre. Kryesisht në secilin nga këto lokalitete ka ambulanca në të cilat kryhen shërbimet elementare shëndetësore për të gjithë qytetarët e Kosovës.
Se cila është gjendja e vërtetë e komuniteteve në këtë aspekt nuk ka ndonjë hulumtim të saktë por megjithatë ajo që bie në sy është se pjesëtarët e këtyre komuniteteve kanë probleme të theksuara shëndetësore, një pjesë e tyre vdesin shumë të rinj, kanë vdekshmëri të foshnjave dhe fëmijëve dhe mjaft probleme shëndetësore.
Në lokalitetet ku jetojnë komunitetet rom, egjiptian e ashkali, shtëpitë janë nën nivelin e përgjithshëm të jetesës. Shumë nga ata jetojnë në shtëpi që s'plotësojnë asnjë kusht banimi, furnizimin me ujë të shëndetshëm për disa nuk është i mirë, një pjesë e madhe nuk kane mundësi të kenë banjo të kompletuara e as kanalizimet. Pasi një pjesë e madhe jeton në varfëri të plotë, ata nuk kanë ushqimin adekuat, shumë herë ushqehen edhe me gjëra të gjetura apo të falura që mund të jenë të dëmshme. Të gjitha këto ndikojnë në shëndetin e njeriut dhe në krijimin e sëmundjeve. Një pjesë e fëmijëve lindin jashtë spitaleve, ndërsa foshnjat dhe fëmijët nuk vaksinohen. Kontrollet mjekësore nuk janë të rregullta edhe si pasojë e mungesës së edukatës së duhur shëndetësore të prindërve dhe të gjithë komunitetit.

Sa i përket shërbimeve sociale duhet pasur parasysh se shoqëria kosovare nuk ofron shumë në politikat sociale. Numri i vogël i atyre që përfitojnë këtë ndihmë vjen për shkakun se kriteret për të përfituar janë shumë të vështira dhe të paktë janë ata që mund t'i plotësojnë. Në muajin nëntor 2008 Qendra për punë sociale ka evidentuar gjithsej 1595 përfitues në komunën e Pejës. Nga ta së paku 188 familje me 919 anëtarë janë të komuniteteve rom, egjiptian e ashkali, por numri i tyre mendohet se është më i madh për faktin se jo të gjithë e kanë treguar përkatësinë etnike.

Një nga dukuritë më shqetësuese të shoqërisë sot është ai i lypësve të vegjël nga radhët e këtyre komuniteteve. Fëmijë kryesisht të moshave deri në 10 vjeç bredhin rrugëve të Pejës duke kërkuar lëmoshë. Dukuria si e tillë është shqetësuese për faktin se këta fëmijë kalojnë një pjesë të tillë të fëmijërisë duke u shfrytëzuar nga të rriturit, që në të shumtën e

rasteve janë prindërit e tyre, detyrohen të lënë shkollat, bredhin rrugëve të pa veshur, pa përkujdesjen e duhur shëndetësore duke kërkuar lëmoshë nëpër rrugë dhe lokale. Për më shumë, një pjesë e prindërve i shfrytëzon këta fëmijë që menjëherë pas lindjes duke i marrë ata në rrugë ku ata kërkojnë lëmoshë, ose i mbajtur të shtrirë për orë të tëra foshnjat në trotuaret e rrugës në kushte jonjerëzore për të pritur lëmoshën nga kalimtarët. Institucionet qeveritare dhe lokale, bashkë me qendrën për punë sociale dhe policinë duhet të ndërtojë dhe zbatojnë politikat për ndërprerjen e një dukurie të tillë të shfrytëzimit të fëmijëve në një mënyrë kaq çnjerëzore për fëmijët, një pjesë të cilëve që në moshën foshnjore përballet me këtë fat të hidhur njerëzor.

Iniciativat ekzistuese:

Komuna bashkë me donatorë dhe komunitetet gjatë këtyre 5 vjetëve të kaluara ka realizuar dhjetëra projekte infrastrukture për përmirësimin e kushteve të jetës përfshirë rrugët, ujësjellës, kanalizime, etj në të gjitha lokalitetet ku jetojnë komunitetet, që ka ndikuar në kualitetin e jetës në lokalitetet e banuara më komunitetet rom, egjiptian e ashkali. Projekti më i madh i filluar është ai për kanalizimin në lagjen Fidanishtë, që mbulon një zonë në të cilën jetojnë më mija banorë. Ky projekt pritet të kryhet deri në vitin 2010.

Ambulanca në lagjen Fidanishte, e cila ofron shërbimet e veta për banorët e lagjes “7 shtatori” dhe Kristal prej muajit shtator të vitit 2008 ofron shërbime 24 orë për qytetarë.

Disa nga organizatat joqeveritare kanë zhvilluar aktivitete kryesisht ligjërata dhe kanë shpërndarë materiale propaganduese për përkujdesjen shëndetësore, rëndësinë e higjienës, planifikimin familjar dhe çështje tjera të lidhura me shëndetin, si CARE International, DRC, Instituti i Shëndetit Publik, Syri i vizionit, etj

Policia bashkë edhe me organizatat ndërkombëtare zhvillojnë tërë kohën aksione të largimit nga rruga të fëmijëve që kërkojnë lëmoshë, e poashtu punohet me prindërit për të parandaluar shfrytëzimin e fëmijëve të vegjël për lëmoshë.

Rekomandime për veprime të mëtejme:

- *të bëhet një hulumtim i plotë për gjendjen shëndetësore në këto komunitete*
- *të shtohen vizitat mjekësore në lokalitetet ku jetojnë komunitetet*
- *të përcillet gjendja e vaksinimit dhe të bëhet vaksinimi i fëmijëve të pa vaksinuar*
- *të shpërndahen falas mjete preventive, ilaçe kundër sëmundjeve ngjitëse, materiale propaganduese për vetëdijesimin për rëndësinë e higjienës*
- *të përkrahen projektet e OJQ-ve dhe komuniteteve që kanë të bëjnë me shëndetin*
- *të ndërtohen dhe zbatohen politika për ndalimin e vazhdimit të shfrytëzimit të fëmijëve për të kërkuar lëmoshë dhe të ndërmerren masa për prindërit që e bëjnë këtë*

2.6 Anti diskriminimi, siguria, të drejtat e minoriteteve dhe përfaqësimi

Përshkrimi i gjendjes: Në mungesë të regjistrimit zyrtar të popullsisë nuk dihet numri i saktë i pjesëtarëve të komuniteteve rom, egjiptian e ashkali në komunën e Pejës. Sipas të dhënave që ka UNHCR në komunën e Pejës jetojnë 4169 pjesëtarë të këtyre komuniteteve, por shifrat megjithatë ndryshojnë për shkak se kjo popullatë është në lëvizje dhe ndërron vendbanimet, prandaj nuk ka një numër të saktë të këtyre komuniteteve. Ata jetojnë në varfëri me shumë pak të ardhura me pak mundësi punësimi dhe ndërmarrësie private, kryesisht të papërfshirë në jetën shoqërore. Për kohë të gjatë janë përballur me opinion negativ të shoqërisë për shkak të mënyrës së jetës, varfërisë dhe statusit të shoqëror dhe paragjykime që kanë ardhur nga mungesa e arsimimit, formimit kulturor, jetës nomade dhe kushteve në të cilat kanë jetuar këto komunitete. Me atë pozitë që kanë pasur, dikur ka qenë e pa mendueshme përfshirja e tyre në administratë dhe vende tjera pune. Por sot në pothuaj në të gjitha institucionet ka të punësuar nga këto komunitete. Me gjithë këtë ndryshim në të mirë të këtyre komuniteteve, ata megjithatë kanë kërkesa për më shumë punësim.

Pozita e tyre e pabarabartë posaçërisht ndjehet në raport me komunitetet tjera pakicë. Këtu bëhet fjalë për dallim të madh në punësim me komunitetet boshnjake dhe serbe, që janë në numër më të vogël sesa komunitetet rom, egjiptian e ashkali. Edhe pse numri i serbëve është përgjysmë më i vogël se ai i romëve, egjiptianëve e ashkalive, në punësim në institucione shtetërore ata s'janë të barabartë: jetojnë 1306 serbë në komunën

e Pejës (sipas UNHCR) dhe nga ta janë të punësuar 32 në komunë, ndërsa komuniteti rom, egjiptian e ashkali me 4169 pjesëtarë ka vetëm 15 të punësuar në komunë. Boshnjakët me 4130 banorë në komunë, kanë të punësuar në shërbimet komunale 116 vetë.
Në komunën e Pejës gjuhë zyrtare janë gjuha serbe dhe boshnjake, por jo edhe gjuha rome.

Dallimi me komunitete tjera pakicë është edhe në procesin e kthimit dhe ndërtimin e shtëpive. Në pesë vjetët e fundit që zhvillohet kthimi në komunën e Pejës nga projekte qeveritare dhe donatorë të jashtëm për serbët janë ndërtuar rreth 200 shtëpi dhe është realizuar kthimi në katër fshatra në komunën e Pejës. Për komunitetet rom, egjiptian e ashkali është realizuar vetëm një projekt i kthimit të organizuar (në dy faza) në lagjen “7 shtatori” ku janë ndërtuar 35 shtëpi.

Diskriminimi nganjëherë ndjehet edhe gjatë ofrimit të shërbimeve publike shtetërore nga të punësuarit në këto institucione ose në jetën e përditshme. Ndodh që mjekët nuk e trajtojnë njëjtë pacientin që vjen nga komunitetet shumë herë për shkak të papastërtisë që mund të ketë, ose për shkak të varfërisë ose edhe për shkak se ai nuk i jep para. Ose ka raste psh. kur mësuesit i ndajnë nxënësit romë në banka të veçanta ose kur prindërit nuk duan që fëmija i tyre të rrijë në bankë më fëmijët e romë apo egjiptianë.

Sa i përket përfaqësimit politik komuniteteve rom, egjiptian e ashkali, ata përfaqësohen nga dy subjektet e veta politike që kryesisht tubojnë pjesëtarët e këtyre komuniteteve: Iniciativa e re demokratike e Kosovës (IRDK) që programin e saj e ka angazhimin për gjendjen e komunitetit egjiptian në Kosovë dhe Partia Rome e Bashkuar e Kosovë (PRBK) parti e subjektit politik rom. IRDK ka një këshilltar në Kuvendin Komunal të Pejës e fituar direkt nga vota qytetare dhe një deputetet në Kuvendnin e Kosovës nga komuna e Pejës, që ka fituar vendin jo nga vota por në bazë të kushtetutës së Kosovës që garanton përfaqësimin për komunitetet pakicë.

Iniciativat ekzistuese:

Komuna e Pejës ka punësuar një numër pjesëtarësh të këtyre komuniteteve në tre sektorët e vet buxhetorë: në administratë, arsim e shëndetësi punojnë 15 pjesëtarë të këtij komuniteti. 12 tjerë në TMK, 9 në polici dhe 9 në shërbimet KEK, ujësjellës dhe higjienë, që do të thotë gjithsej 45 të punësuar, që është një ndryshim pozitiv në krahasim me të kaluarën.

Edhe në arsimin e lartë të Kosovës janë hapur mundësi për regjistrimin e studentëve nga këto komunitete. Përpos garës njëjtë sikur të gjithë studentët tjerë, Universiteti i Prishtinës ndan kuota të caktuara për pjesëtarët e këtyre komuniteteve në secilin nga fakultetet e tij, për të garantuar shkollimin e lartë.

Përfaqësimi i pakicave në parlamentin e Kosovës është i paraparë me Kushtetutën e Kosovës. Sipas kushtetutës për komunitetin egjiptian është i ndarë së paku një vend në Parlamentin e Kosovës në të cilin 100 vende deputeti fitohen me vota kurse 20 tjera janë të parapara për pakicat.
Në Kuvendin Komunal të Pejës ka një nënkryetar komune që vjen nga ky komunitet. Kuvendi ka dy komitete që janë të parapara për të trajtuar problemet e pakicave: Komitetin për komunitete dhe Komitetin për ndërmjetësim në të cilat pakicat kanë shumicën e anëtarëve. Ndërsa në kuadër të qeverisë komunale ka dy zyra që merren me komunitetin: Zyra e komuniteteve dhe Zyra për kthim, në të cilat janë të punësuar edhe përfaqësues të komuniteteve.
Kuvendi komunal ndan 11 përqind të buxhetit të tij vjetor për komunitetet pakicë.

Rekomandime për veprime të mëtejme:

- *në raste të punësimit në baza nacionale të shikohet dhe të kihet për bazë një farë përqindje, në mënyrë që të mos ndodhe një pakicë të favorizohet dhe tjera të lihet pas dore*
- *institucionet arsimore të punojnë me kuadrin në mënyrë që të evitojnë rastet e dallimeve mes nxënësve në klasa*
- *të vazhdohet me ndarjen e vendeve për përfaqësimin e komuniteteve pakicë në organet komunale dhe qendrore sipas parimit të “diskriminimit pozitiv”*

2.7 Kultura, mediat dhe informimi

Përshkrimi i gjendjes:

Komunitetet rome, ashkali dhe egjiptiane kanë identitetet e veta kombëtare. Derisa komuniteti rom ka një identitet më të veçantë dhe të theksuar, komuniteti egjiptian shumëçka e ka përbashkët me komunitetin shumicë shqiptar. Komuniteti egjiptian ka gjuhë të veten amtare gjuhën shqipe, veshjet e njëjta kombëtare dhe flamurin. Komuniteti rom ka gjuhën e vet, veshjet e veta kombëtare dhe flamurin kombëtar rom.

Gjuha rome sipas të dhënave nga studimet dhe historia ka disa shekuj që është përdorur në Kosovë. Ajo është pjesë e kësaj gjuhe që flet ky komunitet në vende tjera të botës. Por në komunën e Pejës, numri më i madh i pjesëtarëve të këtij komuniteti, posaçërisht moshat e reja nuk e njohin fare, ose e njohim shumë pak këtë gjuhë. Në këtë mënyrë ajo pak nga pak po rrezikon të zhduket mes pjesëtarëve të këtij komuniteti, pasi që ajo njihet vetëm nga njerëz të moshës më të vjetër. Për të mbrojtur këtë pjesë të trashëguar të identitetit rom, mësimi i gjuhës rome është një nga interesimet e këtij komuniteti. Kjo do realizohej duke futur në program arsimor në shkollat e rajonit një ose dy orë në javë mësimin e gjuhës rome. Mësimi si fillim do organizohej për të gjithë nxënësit e një shkolle së bashku pa dallim klase, ndërsa do mbulohej me një mësues, që sipas një orari gjatë javës do udhëtonte nga një shkollë në tjetrën.

Në rast se nuk arrihet kjo, atëherë do duhej një kurs jashtë shkollor në të cilin do mësohej gjuha rome me të njëjtin angazhim sikurse u parashtrua më sipër.

Komunitetet rom, egjiptian e ashkali poashtu kanë trashëgiminë e vet kulturore, folklorin e njohur rom dhe egjiptian. Ne të kaluarën ka pasur shembuj të mirë të përfaqësimit të artistëve dhe kësaj kulture por në kohën e sotme nuk ka asnjë përpjekje më të vogël për ruajtjen dhe zhvillimin e mëtejmë të kësaj trashëgimie kulturore. Momentalisht nuk ka asnjë institucion, organizatë a shoqatë që do merrej me kulturën e komuniteteve dhe derisa komunitetet tjera gjithnjë marrin fonde, ndihma dhe subvencione për zhvillimin dhe ruajtjen e identititetit të vet kombëtar, këto komunitete nuk kanë përfituar asnjëherë në këtë aspekt as nga fonde qeveritare e as të donatorëve. Në të vërtetë deri më tani as vet komunitetet nuk kanë qenë në gjendje të parashtrojë dhe argumentojnë një kërkesë të tillë. Prandaj krijimi i një lloj organi (SHKA apo qendër të kulturës rome, egjiptiane e ashkali) do të mund të luante rolin e një koordinatori të jetës kulturore. Ky organ mund të motivonte të rinjtë që të mësojnë dhe të mbajnë më tej këtë trashëgimi në të cilën përfshihen këngët, vallet dhe veshjet tradicionale të këtyre komuniteteve.

Sa i përket aspektit të informimit komunitetet rom, egjiptian e ashkali informohen nga mediat që ofrojnë lajme në gjuhën shqipe dhe në gjuhët e minoriteteve tjera. Nga aspekti gjuhësor kjo nuk paraqet problem për ta, pasi këto komunitete e përdorin edhe vet si gjuhë të parë gjuhën shqipe, por problemi është se në këto mediume ka fare pak emisione dhe lajme për gjendjen e këtyre komuniteteve. Momentalisht komunitetet rom, egjiptian e ashkali nuk ka asnjë medium të vetin në rajonin e Pejës. Televizioni publik i Kosovës RTK ka një emision informativ argëtues një herë në javë.

Një gazetë lokale që fillimisht mund të botohej një herë apo dy herë në muaj mund të mbulonte poashtu nevojën për informim. Një gazetë e tillë mund të fillonte me një numër të vogël faqesh, nga të cilat 60-80 përqind do ishin në gjuhën shqipe, gjuhë të cilën e përdor komunitetet. Por në këto faqe do shkruhej për problemet dhe tematikat e jetës së këtyre komuniteteve. Pjesa tjetër, përafërsisht një e katërta e faqeve do të përmblidhte këtë përmbajtje në gjuhën rome duke ndikuar edhe më tej në përhapjen e kësaj gjuhe.

Veç informimit, mediumi për komunitetin rom do ndikonte edhe shtimin lidhjes dhe komunikimin brenda anëtarëve të bashkësisë.

Iniciativat ekzistuese:

Ne televizionin publik të Kosovës RTK ka një emision javor në gjuhën rome që shërben sadopak në afirmimin e gjuhës dhe kulturës rome. Programi në gjuhën rome poashtu jep edhe informata për jetën e komunitetit dhe zhvillimet që ndodhin në këtë komunitet, ngjarjet me rëndësi dhe zhvillimet duke krijuar një hapësirë lidhje mes romëve në Kosovë.

Gjatë vitit 2008 është tentuar të fillohet një emision informativ në gjuhën rome në radion lokale Radio Peja, e cila ka shprehur gatishmërinë të japë një minutazh të caktuar në dispozicion të komunitetit për lajmet ditore, ashtu siç e kanë emisionin ditor në gjuhën serbe/boshnjake. Edhe pse momentalisht mungon kuadri, një emision lajmesh në këtë radio duhet të jetë synim për të mbuluar nevojat e informimit rom. Problemi paraqitet për faktin se nuk ka kuadër që do përkthente lajmet nga gjuha shqipe në gjuhën rome, ose që do dinte t'i lexonte ato, e poashtu edhe shumica e anëtarëve të komunitetit nuk e kuptojnë gjuhën rome.

Rekomandime për veprime të mëtejme:

- *të përkrahet krijimi i një SHKA-je (ose ndonjë organi tjetër kulturor) që do merrej me ruajtjen e trashëgimisë folklorike të komuniteteve rom, ashkali e egjiptase*
- *ta ndahet buxhet për ruajtjen e trashëgimisë së këtyre komuniteteve ashtu siç jepen fonde komunale dhe qendrore për trashëgiminë kulturore të komuniteteve tjera*
- *të përfshihet gjuha rome në shkolla*
- *të ndihmohet hapja e një gazete në gjuhën rome*
- *të financohet punësimi i një gazetari në Radio Peja për të përkthyer, redaktuar e lexuar lajmet në gjuhën rome*

2.8 Të drejtat e femrave

Përshkrimi i gjendjes: Sa i përket pozitës së femrës në komunitetet rom, egjiptian e ashkali nuk ka ndonjë hulumtim të veçantë që e tregon këtë, por ka vend për të dyshuar se pozita e saj është mjaft e vështirë në familje dhe shoqëri. Duke qenë edhe femër edhe pjesëtare e komuniteteve rom, egjiptian e ashkali ajo në një mënyrë përballet me diskriminim të dyfishtë.
Familjet e këtyre komuniteteve zakonisht janë familje patriarkale që funksionojnë në mënyrë të tillë që nuk i japin shumë hapësirë gruas, që duke qenë edhe e pashkollë edhe e varfër dhe pa ndonjë mbështetje ekonomike, nuk ka mundësi të luftojë për më shumë të drejta për vendimmarrje në familje. Posaçërisht gjendja është e vështirë për vajzat e këtij komuniteteve, një pjese e mirë e të cilave ndalohen që në moshë shumë të re nga shkolla. Këto vajza që në moshë shumë të vogël detyrohen që të punojnë dhe të mbajnë familjen. Posaçërisht problematike është martesa e këtyre femrave që në moshë shumë të re. Ato si të mitura shumë herë martohen pa lejen dhe miratimin e tyre, shpesh edhe duke i shitur për para. Poashtu pas këtyre martesave në moshë të re fillojnë shumë herët lindjen e fëmijëve dhe bëhen nëna në moshë tepër të re. Kjo pastaj pasohet me shumë lindje gjatë jetës që vijnë nga mungesa e edukatës shëndetësore, planifikimit familjar, etj. dhe që e bëjnë të vështirë jetën e këtyre grave të reja.

Iniciativat ekzistuese:

"Syri i Vizionit" ka mbajtur kurse aftësimin profesional të femrave duke iu mësuar femrave të këtyre komuniteteve profesione si rrobaqepësi, kurse për frizere, kompjuterit, etj. Këto kurse janë mbajtur në lagjen “7 shtatori” dhe kanë zgjatur nga gjashtë muaj. Poashtu për femrat e këtyre komuniteteve janë mbajtur ligjërata për shëndetin riprodhues, planifikimin familjar, higjienën, e të tjera të nevojshme për femrat. Poashtu edhe nga organizata tjera joqeveritare janë realizuar disa projekte të tilla. Qendra për mirëqenien e gruas ofron përkrahje dhe strehim për femrat e këtij komuniteti që i janë ekspozuar dhunës.

Rekomandime për veprime të mëtejme:

- *të krijohet sa më shumë hapësirë për shkollimin e femrës në komunitetet rom, egjiptian e ashkali*
- *ta organizohen kurse për femrat, kurse kundër analfabetizmit, kurse ose aftësimi të këtyre femrave rrobaqepësi, etj.*
- *të mbahen vizita të vazhdueshme mjekësore në të cilat do flitej për planifikimin familjar,*
- *femrave, posaçërisht vajzave të komuniteteve rom, egjiptian e ashkali t' u tregohen të drejtat e tyre në mënyrë që ato të jenë në gjendje të kundërshtojnë prindërit e tyre lidhur me vendimet që ata marrin sidomos për martesë në moshë të re*
- *të krijohen mundësi punësimi*

III.
Ndërhyrja në komunitet

3.1 Hyrje

Kjo pjesë e kësaj strategjie ka të bëjë me qasjen nëpër lokalitete të ndryshme, me projekte të veçanta nëpër lagje dhe fshatra të komunës së Pejës. Kryesisht më të shpeshta në këtë pjesë janë projektet për infrastrukturën, projektet e infrastrukturës rrugore, ujësjellësit, kanalizime, bujqësinë, etj.
Në këtë pjesë gjatë hartimit të strategjisë bashkë me komunitetet, SiV ka tentuar të bëjë edhe përllogaritjen e përafërt të kostos së implikimit buxhetor për projektet e veçanta.
Në këtë mënyrë këto kërkesa të komuniteteve kanë marrë formën e mini projekteve, në të cilat sipas një modeli të përbashkët janë përcaktuar disa kërkesa si kostoja e përafërt e llogaritur e çmimit, objektivat dhe qëllimet, përfituesit, etj. Këto të dhëna janë konsideruar si pasqyrë e parë për t'u paraqitur para komunës dhe donatorëve për të matur mundësinë e angazhimit financiar.
Zbatimi i këtyre projekteve zbut problemet më të dukshme të komuniteteve që bien në sy në shikim të parë në vendet ku jetojnë, por nuk i zgjedhin në përgjithësi problematikat lidhur me komunitetet, prandaj kjo pjesë e tretë e kësaj strategjie duhet parë si shtojcë e pjesës së dytë në të cilin jepen rekomandimet.
Në këtë listë projektesh janë përfshirë nëntë lokalitetet kryesore, ato fshatra ku kërkesat e komuniteteve mund të artikulohen dhe të shprehen para donatorëve.

3.2 Bashkësia lokale “7 shtatori”

Lagja “7 Shtatori” është një hapësirë urbane dhe shtrihet në pjesën veri-perëndimore të qytetit. Është një lagje me banim të përzier nga komunitetet në të cilën jetojnë afërsisht 1290 familje dhe diku afërsisht 40 % e banorëve i takojnë komuniteteve romë egjiptian, pjesa më e madhe e kësaj bashkësie lokale është banim jo formal. Lagja “7 shtatori” është ndër vendet me varfërinë më të skajshme si dhe probleme të tjera me të cilat ballafaqohen komunitetet rom dhe egjiptian.

Ndër problemet kryesore në këtë bashkësi lokale janë ato të banimit jo formal, edukimi, shëndetësia si dhe punësimi, njëherit edhe problemet me infrastrukturë janë të theksuara shumë. Në këtë lagje ekziston edhe një fenomeni i analfabetizmit ku 70% e komuniteteve rom e egjiptian të moshës madhore janë analfabetë, prandaj dhe mundësia e edukimit për këto komunitete në këtë lagje është shumë e vështirë.

Titulli i Projektit: Ndërtimi i shkollës fillore në lagjen "7 Shtatori", Pejë

Sektori: Edukimi

Kohëzgjatja: 12 muaj (duke filluar nga viti 2009)

Vendi: "7 Shtatori", Pejë

Buxheti: 450.000 €

Qëllimi i projektit:

Ky projekt ka për synim të krijojë kushte më të mira për mësim për nxënësit e të gjitha komuniteteve që jetojnë në këtë lagje, të cilët janë shqiptarë, egjiptianë, romë, boshnjak dhe goranë. Përveç që ndikon në integrimin e të gjitha këtyre komuniteteve në veçanti tek fëmijët, të cilët do ta frekuentojnë këtë shkollë, kjo shkollë ndikon në zhdukjen e analfabetizmit që është në shkallë të lartë tek komunitetet rom dhe egjiptian në këtë lagje.

Objektivat:

? Krijimi i kushteve më të mira për shkollim
- Lufta kundër analfabetizmit
- Integrimi e komuniteteve rom e egjiptianë
- Siguria e fëmijëve/nxënësve në trafik

Përfituesit:

Përfitues të këtij projekti janë të gjithë banorët e kësaj lagjeje, nxënësit e të cilëve bëjnë rrugë të gjatë për të arritur deri në shkollën më të afërt në “Xhemal Kada”. Përfitues të veçantë janë komunitetet rom dhe egjiptian që banojnë në këtë zonë dhe kanë shkallë të lartë analfabetizmi dhe duke pasur shkollën më afër kanë mundësi më të mirë të përfshirjes në shkollë. Pasi që në këtë shkollë mund të zhvillohen edhe aktivitete jashtë procesit mësimor, përfitues tjerë mund të jenë edhe rinia dhe femrat e këtyre komuniteteve.

Qasja:
Sipas këtij projekti do të ndërtohej një shkollë fillore për nxënës nga klasa I-IX. Shkolla mendohet të jetë dy katesh, me 10 deri 12 klasa, plus salla e arsimtarëve, katër kabinetet e domosdoshme: për informatikë, fizikë, kimi dhe biologji. Gjithashtu shkolla duhet ët ketë bibliotekën dhe sallën sportive. Përveç mësimit të rregullt në këtë shkollë për të rinjtë e komuniteteve egjiptian dhe rom që kanë ngecur mbrapa me shkollim, ose që janë larguar krejt nga shkolla do të zhvillohet mësimi intensiv.

Titulli i Projektit: Riparimi dhe asfaltimi i rrugës në lagjen “7 shtatori”

Sektori: Infrastrukturë

Kohëzgjatja: 6 muaj (duke filluar nga viti 2009)

Vendi: "7 Shtatori", Pejë

Buxheti: 70.000 €

Qëllimi i projektit:

Ky projekt ka për qëllim përmirësim e kushteve në infrastrukturë duke riparuar dhe asfaltuar rrugën me ç'rast do të krijohen kushte më të mira për banorët e kësaj lagjeje.

Objektivat:

- ? Përmirësimi i kushteve për jetë të banorëve të kësaj zone
- Vijimi i mësimit më rregull në shkollën fillore (Xhemajl Kada) nga nxënësit e kësaj lagje.
- Mos diskriminimi i banorëve të kësaj lagje për arsye të kushteve ekonomike

Përfituesit:

Përfituesit të këtij projekti do të jenë të gjithë banorët e kësaj lagjeje në veçanti komunitetet rom dhe egjiptian si dhe banorët të cilët për arsye të kushteve të dobëta nuk kanë mundur të participojnë në asfaltimin e rrugës, e cila është e shtruar vetëm në pjesën ku banorët kanë pasur mundësinë e participimit.

Qasja:

Sipas idesë së këtij projekti do të shtrohet rruga për të gjithë komunitetet që jetojnë në këtë lagje; rruga do të jetë e gjatë 1, km ndërsa e gjerë afërsisht 3 m. Kjo rrugë njëkohësisht do të krijojë kushte shumë më të mira për banorët e kësaj lagje dhe për fëmijët e tyre të cilët ndjekin mësimin në shkollën fillore “Xhemajl Kada”. Do të jetë më e lehtë lëvizja e të gjithë banorëve pa dallim, e jo si deri më tani kur ata të cilët kanë mundësinë e participimit e kishin rrugën, ndërsa pjesa tjetër e banorëve kishin mbetur pa rrugë.

Titulli i Projektit: Përkrahja shkollore për nxënësit e shkollave fillore në lagjen “7 Shtatori”, Pejë

Sektori: Arsim

Kohëzgjatja: 16 muaj (duke filluar nga viti 2009)

Vendi: “7 Shtatori”, Pejë

Buxheti: 8.000 €

Qëllimi i projektit:

Ky projekt ka për qëllim që nxënësit e komuniteteve rome dhe egjiptiane në shkollat fillore të jenë më të përgatitur dhe të japim rezultate më të mira në mësim. Shumica e këtyre nxënësve janë të dobët në mësime për arsye se prindërit e tyre janë të pashkolluar fare, madje dhe pa arsim të ultë.

Objektivat:

- ? Krijimi i kushteve më për t'iu ofruar nxënësve mësim shtesë
- Rezultate më të mira nga nxënësit në shkollë
- Integrimi e komunitetit rom, ashkali e egjiptian

Përfituesit:

Përfitues të këtij projekti janë të gjithë nxënësit të cilët gravitojnë në shkollat fillore, kryesisht në shkollën fillore “Xhemajl Kada”, prindërit e fëmijëve të cilët nuk kanë mundësi të përkrahin fëmijët e tyre që të japin rezultate të mira në mësim për shkak të edukimit dhe shkollimit të ulët. Njëherit përfitues tjerë janë të gjithë pjesëtarët e komuniteteve rome dhe egjiptian në lagjen “7 shtatori”, e në veçanti fëmijët, të cilët ende nuk i përkasin moshës për regjistrim në shkollë. Këta fëmijë do të kenë mundësinë që nga fillimi i viteve shkollore të tregojnë rezultate në mësim duke punuar me ta në mësim shtesë.

Qasja:

Me këtë projekt do të ndihmohen fëmijët e komuniteteve për të pasur suksese më të mëdha në shkolla dhe në përgjithësi në jetë. Ideja e këtij projekti ka të bëje më shumë me krijimin e një objekti a një hapësire për punë me nxënësit, mundësia e angazhimit të dy mësuesve, që do të punonin vazhdimisht më fëmijët çdo ditë me nga 2 deri në tri orë shtesë për të kryer obligimet të cilat në kushte normale duhet të kryhen në shtëpi.

Titulli i Projektit: Edukimi mbi shëndetin në lagjen "7 Shtatori" Pejë

Sektori: Shëndetësia dhe çështjet sociale

Kohëzgjatja: 9 muaj (duke filluar nga viti 2009)

Vendi: “7 Shtatori”, Pejë

Buxheti: 8.000 €

Qëllimi i projektit:

Ky projekt ka për qëllim vetëdijesimin e komuniteteve rome dhe egjiptiane mbi parandalimin e sëmundjeve ngjitëse dhe higjienën në familje. Pasi në këtë komunitetet ekzistojnë sëmundje të shumta, duhet krijuar shprehitë për jetë të shëndoshë dhe të pastër në familje.

Objektivat:

? Krijimi i kushteve më të mira për jetë të shëndoshë
? Ngritja e nivelit të njohurive fillestare për fitimin e shprehive pozitive në të mirë të shëndetit për parandalimin e sëmundjeve ngjitëse
? Vetëdijesimi i komuniteteve për parandalimin e shprehive dhe dukurive negative në shoqëri
? Informimi për mënyrat e kërkimit të shërbimeve shëndetësore në kujdesin primar shëndetësor.

Përfituesit:

Përfitues direkt të këtij projekti janë komunitetet rom e egjiptian, gjegjësisht grupet e burrave, grave, të rinjve si dhe fëmijët. Ata do të jenë pjesë e trajnimeve dhe ligjëratave që do të ofrohen për këto komunitete në mënyrë që të kenë mundësi që të jetojnë të shëndoshë dhe në pastërti më të madhe, pasi komunitetet në lagje ballafaqohen me probleme të shumta dhe sëmundje të rrezikshme ngjitëse siç është tuberkulozi.

Qasja:

Sipas këtij projekti do të organizohet trajnime dhe seminare për komunitetet në përgjithësi rome dhe egjiptian duke përfshirë gratë, burrat, të rinjtë dhe fëmijët. Trajnimet do të mbahen mbi parandalimin e sëmundjeve ngjitëse dhe të rrezikshme, higjienën personale familjare, parandalimin e shtatëzanive të padëshiruara, planifikimin e familjes dhe trajnime tjera, të cilat do të ndihmonin që komunitetet të kenë jetë më të mirë dhe të shëndoshë. Në kuadër të këtij projekti do të angazhohen edhe një staf mjekësor prej 3 personave që do të bëjnë edhe vizita nëpër shtëpitë e komuniteteve.

3.3 Fshati Zahaq

Fshati Zahaq shtrihet ne pjesën lindore të qytetit të Pejës. Fshati ndodhet 7 kilometra larg qytetit dhe ka rreth 200 shtëpi apo mbi 2000 banorë.
Në këtë fshat jetojnë 30 familje të komuniteteve rom dhe egjiptian. Banorët e këtij fshati kryesisht merren me bujqësi si përfitim i vetëm për të mbajtur familjet e tyre.

Problematikat më të cilët përballet ky fshat janë mungesa e ujit të pijes (ujësjellësit), kanalizimi. Banorët furnizohen nga puset që nuk janë të lejuar për pije, gjë që paraqet rrezik të vazhdueshëm për sëmundje tek banorët.

Punësimi mbetet si problem më prioritar i këtij fshati, numri i të punësuarve është shumë i vogël dhe banoret jetojnë në një varfëri të madhe dhe kryesisht me ndihma sociale. Mungesa e mjeteve të punës për bujqësi bën që shumë banorë të këtij fshati të mos i punojnë tokat e tyre dhe të mos krijojnë të ardhura për familjet e tyre.

Shkollimi i të rinjve është shumë i vogël pasi që në fshat ekziston vetëm shkolla fillore, ndërsa për të vazhduar shkollimin e mesëm duhet të udhëtojnë në Pejë. Për arsye të kushteve të dobëta ekonomike shumë të rinj nuk mund ta ndjekin shkollimin e mesëm.

Titulli i Projektit: Ndërtimi i kooperativës dhe pajisja me mjete pune për bujqësi

Sektori: Zhvillimi Ekonomik dhe Punësimi

Kohëzgjatja: 16 muaj (duke filluar nga viti 2009)

Vendi: Zahaq, Pejë

Buxheti: 80.000 €

Qëllimi i projektit:

Projekti ka për synim të ndikojë në zhvillimin e bujqësisë si dhe përmirësimin e gjendjes ekonomike përmes investimeve në bujqësi. Si dhe bashkëpunimin e ngritjen e kapaciteteve të bujqve në punimin e tokës bujqësore.

Objektivat:

- ? Zhvillimi ekonomik përmes bujqësisë
- Hapja e vendeve të reja të punës
- Mbjellja e hapësirave me kultura bujqësore
- Mbështetje e bujqve me makineri për përpunimin e tokës

Përfituesit:

Përfitues të këtij projekti janë banorët e fshatit Zahaq të të gjitha komuniteteve, e në veçanti përfituesit më të mëdhenj janë komunitetet rom dhe egjiptian, pasi atyre ju mungojnë makineritë për përpunim të tokës. Po ashtu kjo do të ndikojë edhe në lehtësim për ta punuar tokën, dhe do të ngrit edhe prodhimtarinë e fshatit me kultura të ndryshme bujqësore, sidomos pemëtarinë.

Qasja:

Sipas këtij projekti do të ndërtohej një objekt 100 metra katrore në qendër të fshatit. Objekti mendohet të ketë një garazh prej 40 metra katrore, ku do të vendosej makineria e punës dhe farërat e ndryshme, një zyre për koordinatorin e kooperativës në një hapësirë prej 12 metra katrore, një banjë prej 6 metra katrore. Ky objekt do të ofrojë kushte më të mira për punë brenda kooperativës dhe shërbime më të mira edhe për bujqit e këtij fshati.

Titulli i Projektit: Asfaltimi i rrugës në Zahaq

Sektori: Infrastrukturë

Kohëzgjatja: 13 muaj (duke filluar nga viti 2009)

Vendi: Zahaq, Pejë

Buxheti: 250.000 €

Qëllimi i projektit:

Ky projekt ka për qëllim përmirësim e kushteve në infrastrukturë për fshatin Zahaq. Kjo rrugë do të jepte mundësi banorëve të kenë një qasje më të mirë në qendrën e Zahaqit.

Objektivat:

- ? Përmirësimi i kushteve për jetë të banorëve të cilët jetojnë në këtë fshat.
- Krijimi i kushteve më të mira për mësimin të rregullt në shkollën fillore nga nxënësit e këtij fshati.
- Krijimi i kushteve më të mira për kryerjen e punëve bujqësore për banorët.

Përfituesit:

Të gjithë banorët që jetojnë në këtë fshat duke përfshirë edhe komunitetin shqiptar, të cilët jetojnë në këtë fshat por njëherit përfituesit direkt do të jenë edhe komunitetet rome e egjiptiane, të cilët jetojnë në këtë fshat po ashtu edhe nxënësit e shkollës fillore të cilët gravitojnë në këtë shkollë.

Qasja:

Në kuadër të këtij projekti do të jetë e mundur asfaltimi i rrugës në brendësi të fshatit, ku rruga është shumë e dëmtuar. Sidomos gjatë stinëve të vjeshtës dhe dimrit nuk ka kushte të mira për lëvizje në këtë rrugë pasi që krijohen shumë përroska me baltë dhe ujëra të mëdha duke pamundësuar edhe kryerjen e punëve bujqësore. Rruga që do të asfaltohet është në gjatësinë prej 3 km dhe gjerësinë prej 4 metra. Asfaltimi i kësaj rruge do të jetë zgjedhja më e mirë e problemit të rrugës dhe banorëve të këtij fshati.

Titulli i Projektit: Kyçja e fshatit në rrjetin e ujësjellësit

Sektori: Infrastrukturë

Kohëzgjatja: 12muaj (duke filluar nga viti 2009)

Vendi: Zahaq, Pejë

Buxheti: 50.000 €

Qëllimi i projektit:

Projekti ka për synim t'u ofrojë banorëve të fshatit Zahaq ujin e pijes, pasi që ky fshat furnizohet nga puset me ujë, që nuk është i lejuar të konsumohet. Furnizimi i banorëve me ujë të pijes nga rrejti i ujësjellësit të qytetit do të ndikojë edhe në ruajtjen e shëndetit të banorëve.

Objektivat:

- ? Kyçja e fshatit në rrjetin e ujësjellësit të qytetit
- Sigurimi i ujit të pijes për banorë
- Furnizim më i mirë i banorëve të fshatit me ujë të pijshëm
- Sigurimi i ujit për nxënësit e shkollës fillore

Përfituesit:

Përfitues të këtij projekti janë të gjithë banorët e fshatit Zahaq dhe nxënësit e shkollës fillore pasi aty mungon uji i pijes. Rregullimi i ujësjellësit do të ndikojë edhe në përmirësimin e kushteve të banorëve e në veçanti në shëndetin e tyre.

Qasja:

Sipas këtij projekti do të sillet rrejti i ujësjellësit nga qyteti deri në qendër të fshatit me një gjatësi prej 8 km, më pas do të fillojë rrjetëzimi nëpër lagjet e fshatit dhe në shkollën dhe ambulancën e fshatit. Njëherit banorët e fshatit Zahaq do të kenë mundësinë furnizimit me ujë të pijshëm pasi që shumica e banorëve të këtij fshati nuk kanë ujë të pijshëm, por vetëm nga puset e ndryshme.

Titulli i Projektit: Rregullimi i fushës së futbollit

Sektori: Edukim dhe Rini

Kohëzgjatja: 3 muaj (duke filluar nga viti 2009)

Vendi: Zahaq, Pejë

Buxheti: 9.000 €

Qëllimi i projektit:

Të nxiten të rinjtë e këtij fshati që të merren me sport dhe t'iu mundësohet atyre një terren sportiv në fshatin e tyre, që kishte ekzistuar edhe më parë. Rregullimi i fushës së futbollit do të ndikonte në ngritjen e kapaciteteve sportive edhe në zonat rurale si dhe në bashkëpunim e të rinjve të këtij fshati më klubet e futbollit që veprojnë në qytetin e Pejës.

Objektivat:

- ? Hapja e terreneve sportive edhe në zonat rurale
- Kushte më të mira për të rinjtë që merren me futboll
- Avancimi i sportit në zonat rurale

Përfituesit:

Përfitues të këtij projekti janë të rinjtë e komuniteteve rom e egjiptian dhe komuniteteve tjera, të cilët merren me futboll. Po ashtu përfitues është edhe shkolla e fshatit, pasi që 500 nxënësit e kësaj shkolle do të zhvillojnë aktivitete në këtë fushë të futbollit.

Qasja:

Sipas këtij projekti do të ndërtohet rrethoja e fushës së futbollit në gjatësi prej 50 metra dhe në gjerësi prej 30 metra. Po ashtu duhet të shënjëzohet fusha e futbollit dhe do të vendosen portat. Gjithashtu duhet të rinovohet edhe objekti që shërben si zhveshtore për sportistë, objekt që ka dy dhoma dhe një korridor.

Titulli i Projektit: Aktivizimi i të rinjve në fshatin Zahaq

Sektori: Arsim dhe rini

Kohëzgjatja: 4 muaj (duke filluar nga viti 2009)

Vendi: Zahaq, Pejë

Buxheti: 50.000 €

Qëllimi i projektit:

Projekti ka për synim të krijojë kushte më të mira për të rinjtë e fshatit, të cilët merren me aktivitete të ndryshme kulturore. Njëherit projekti nxit të rinjtë e komuniteteve rom, egjiptian dhe komuniteteve tjera që të merren me aktivitete të ndryshme kulturore. Po ashtu do të ndihmojë edhe shkollën e fshatit në organizimin dhe mbajtjen e manifestimeve të ndryshme kulturore.

Objektivat:

- ? Funksionimi i shtëpisë së kulturës
- Organizimin e të rinjve në grupe të ndryshme kulturore

Përfituesit:

Përfitues të këtij projekti janë të gjithë banorët e fshatit Zahaq, e në veçanti të rinjtë e këtij fshati, njëherit përfitues të këtij projekti do të jenë edhe nxënësit e shkollës fillore. Pasi që të rinjtë e këtij fshati nuk do të kenë nevojë të udhëtojnë në qytet për t'u marrë më ndonjë aktivitet kulturor. Do të avancohen edhe grupet e ndryshme rinore përmes kurseve të ndryshme të vallëzimit, aktrimit, etj.

Qasja:

Sipas këtij projekti do të rinovohen çatia, muret e objektit brenda dhe jashtë: do të vendosen dritaret me rrethoja hekuri për arsye sigurie, do të rregullohet dyshemeja dhe tavani, do të bëhet instalimi i rrymës në objekt si dhe pajisja më materiale të nevojshme. Për ta funksionalizuar në formën më të mirë dhe për të krijuar mundësi që ky objekt të jetë i shfrytëzueshëm, nevojiten edhe disa pajisje të vogla për kryerjen e aktiviteteve brenda këtij objekti.

Titulli i Projektit: Ndërtimi i nënkalimit në fshatin Zahaq

Tema: Siguria

Kohëzgjatja: 14 muaj (duke filluar nga viti 2009)

Vendi: Zahaq, Pejë

Buxheti: 90.000 €

Qëllimi i projektit:

Projekt ka për synim të krijojë siguri për të gjithë banorët në veçanti për nxënësit e shkollës fillore, duke ndërtuar nënkalimin në rrugën magjistrale Pejë-Prishtinë që bie përmes fshatit Zahaq.

Objektivat:

- ? Ngritja e nivelit të sigurisë në komunikacion për të gjithë banorët e fshatit Zahaq
- Krijimi i kushteve për një jetë më të qetë dhe zvogëlimi i viktimave në komunikacion

Përfituesit:

Përfitues të këtij projekti janë banorët e fshatit Zahaq, dhe banoret e fshatrave Ramun, Llabijan, Lutogllavë dhe Nakëll, fëmijët e të cilëve vijojnë mësimin në shkollën e fshatit. Përfituese i drejtpërdrejtë është shkolla pasi nxënësit më nuk ndihen të rrezikuar gjatë kalimit për të vijuar mësimin në këtë shkollë. Ky projekt do të ndikojë edhe në sigurinë në komunikacion, pasi që me ndërtimin e nënkalimit nuk do të ketë viktima në trafik gjatë kalimit të rrugës.

Qasja:

Sipas këtij projekti do të ndërtohej një nënkalim modern, me një gjatësi prej 10 metrave dhe një gjerësi prej 2 metrave në të dyja anët do të jenë të ndërtuara shkallët për hyrje dhe dalje. Në brendësi do të vendoset edhe ndriçimi për t'u ofruar kushte më të mira nxënësve dhe banorëve gjatë kalimit nëpër këtë nënkalim.

Titulli i Projektit: Emancipimi i femrës përmes kurseve profesionale

Sektori: Të drejtat e femrave

Kohëzgjatja: 14 muaj (duke filluar nga viti 2009)

Vendi: Zahaq, Pejë

Buxheti: 8.000 €

Qëllimi i projektit:

Projekti ka për synim të ndihmojë pavarësimin e gruas dhe punësimin e saj përmes kurseve profesionale në rrobaqepësi dhe floktari, si dhe ofrimin e trajnimeve të ndryshme mbi shëndetin reproduktiv. Qëllimi është që të ndikohet tek femrat amvisa që në të ardhmen të hapin ndonjë biznes të tyre apo të punësohen diku, gjë që do të ndihmonte avancimin e tyre në shoqëri.

Objektivat:

- ? Ngritja e pozitës së femrës amvisë në shoqëri
- Punësimi i femrave

Përfituesit:

Përfitues të këtij projekti janë femrat e moshës 18-45 vjeçe, të komuniteteve rom e egjiptian por edhe të komunitetit shqiptar. Shumica e femrave të fshatit janë amvisa dhe me ofrimin e këtyre kurseve ato do të mund të krijojnë të ardhura për familjet e tyre, duke punuar në të ardhmen si rrobaqepëse apo në sallone zbukurimi për femra.

Qasja:

Sipas këtij projekti do të merret me qira një objekt që do të shërbejë si vend për mbajtjen e këtyre kurseve. Kurset do të mbahen në dy faza me nga tre muaj për secilin kurs dhe do të përfshihen mbi 50 femra të këtij fshati me disa ndërrime. Po ashtu duhet të blihen edhe 10 makina për qepje për fillimin e kursit të rrobaqepësisë dhe pajisjet tjera për floktari.

Titulli i Projektit: Vendosja e kontejnerëve për hedhjen e mbeturinave

Sektori: Shëndetësi dhe ambient

Kohëzgjatja: 4 muaj (duke filluar nga viti 2009)

Vendi: Zahaq, Pejë

Buxheti: 3.000 €

Qëllimi i projektit:

Projekti ka për synim të krijojë një ambient më të pastër në fshat, të mbrojë shëndetin e banorëve të këtij fshati si dhe të vetëdijesojë banorët në mirëmbajtjen e ambientit në vendin ku jetojnë.

Objektivat:

? Vendosja e kontejnerëve për mbeturina
- Krijimi i një shoqërie më të shëndoshë dhe më të pastër përmes ruajtjes së ambientit dhe pastërtisë
- Pastrimi i deponimeve ilegale më mbeturina
- Ofrim i shërbimeve më të mira për mirëmbajtje të ambientit.

Përfituesit:

Përfitues të këtij projekti janë banorët e fshatit Zahaq, të të gjitha komuniteteve. Me vendosjen e kontejnerëve do të rritet niveli i pastërtisë në fshat dhe do krijohen kushte më të mira për të jetuar aty e në veçanti një shëndet më të sigurt, pasi me vendosjen e kontejnerëve do të largohen mbeturinat nga rrugët e fshatit dhe deponitë ilegale.

Qasja:

Sipas këtij projekti do të vendosen 20 kontejnerë, nëpër lagje të ndryshme të fshatit, do të pastrohen vendet ilegale nga mbeturinat që janë krijuar nga vetë banorët e fshatit. Do të angazhohet kompania për shërbime publike që t'u ofrojë shërbimin çdo javë për pastrimin e kontejnerëve dhe largimin e mbeturinave.

3.4 Fshati Çungur

Fshati Çungur është kryesisht fshat i banuar me komunitetet rom dhe egjiptian ku jetojnë afërsisht 12 familje të komunitetit egjiptian dhe 3 familje të komunitetit rom. Fshati Çungur është fshat shumë specifik pasi që në këtë fshat në kohën para konfliktit të vitit '99 ka qenë kryesisht i banuar me një numër të madh të familjeve, gjegjësisht me 105 shtëpi të komuniteteve rom dhe egjiptian, ndërsa tani është 70 % i shkatërruar dhe fare i pa ndërtuar. Përpos që fshati është i pandërruar, shumica e familjeve janë të zhvendosura në vendet të ndryshme të Evropës.

Problematikat më të cilët përballet ky fshat janë të shumta: papunësia është e theksuar në shkallën më të lartë, banorët jetojnë nga bujqësia primitive si dhe nga ndihmat sociale. Infrastruktura në këtë fshat është në nivelin më të dobët, rrugët janë të dëmtuara, banorët nuk kanë furnizim të ujit të pijshëm dhe furnizohen nga puse të pasigurta, mungesa e rrjetit elektrik dhe shumë probleme të tjera e vështirësojnë jetën e banorëve të fshatit Çungur.

Titulli i Projektit: Ndërtimi i rrjetit elektrik në fshatin Çungur/Treboviq

Sektori: Zhvillimi ekonomik / Punësim

Kohëzgjatja: 12 muaj (duke filluar nga viti 2009)

Vendi: Çungur, Pejë

Buxheti: 40.000 €

Qëllimi i projektit:

Ky projekt ka për qëllim të përmirësojë gjendjen ekzistuese të rrjetit elektrik si dhe furnizimin më stabil dhe kualitet të energjisë elektrike për dy fshatrat në të cilin jetojnë një numër i madhe i banorëve të komunitetit egjiptian dhe disa familje të komunitetit rom.

Objektivat:

? Krijimi i kushteve më të mira për jetë në këtë fshatë
- Përmirësimi i gjendjes ekzistuese të furnizimit nga rrjeti elektrik
- Shmangia e rrezikut për banorët nga ndonjë fatkeqësi nga rrjeti i keq elektrik

Përfituesit:

Përfitues të këtij projekti janë të gjithë banorët e fshatit Çungur dhe një pjesë të fshatit Treboviq, duke përfshirë komunitetet egjiptiane e rome, por njëkohësisht përfitues janë edhe komuniteti shqiptar, të cilët jetojnë në këtë zonë e përfitues mund të jenë edhe banorët tjerë, të cilët kohë pas kohe edhe mund të kthehen.

Qasja:

Sipas këtij projekti do të mundësohej përmirësimi i gjendjes aktuale të rrjetit elektrik pasi që në këtë vend i gjithë rrjeti elektrik i fshatit është i vendosur nëpër trungje të pemëve të ndryshme, nuk ka ndonjë shtyllë të rregullt elektrike gjë që paraqet rrezik për banorët e këtij fshati. Në kuadër të këtij projekti duhet të ndërtohet edhe një trafostacion i ri në shtyllën e parë të betonit, gjë që do të ndihmonte në përmirësimin e kushteve të banorëve në këtë zonë të banuar kryesisht me komunitetet egjiptian dhe rom.

Titulli i Projektit: Ndërtimi i Minifermës

Sektori: Punësim dhe zhvillim ekonomik

Kohëzgjatja: 10 muaj (duke filluar nga viti 2009)

Vendi: Çungur, Pejë

Buxheti: 31.900 €

Qëllimi i projektit:

Projekt ka për synim të ndikojë në zhvillimin e blegtorisë dhe përmirësimin e gjendjes ekonomike aktuale përmes fuqizimit të blegtorëve në këtë fshat.

Objektivat:

- ? Fuqizimi i blegtorëve përmes minifermës së blegtorisë
- Hapja e vendeve të reja të punës
- Grumbullimi i qumështit dhe shpërndarja e qumështit në pikat e shitjes
- Mbështetje të furnizimit me lopë dhe pajisje tjera për funksionimin e mirë të minifermes.

Përfituesit:

Përfitues të këtij projekti janë banorët e fshatit Çungur, kryesisht banorët e komuniteteve rome dhe egjiptian, njëherit ky projekt do të krijonte kushte më të mira për jetë më të mirë duke u bazuar në faktin se këto komunitete në këtë fshat jetojn kryesisht nga blegtoria, bujqësia dhe ndihma sociale.

Qasja:

Sipas këtij projekti do të ndërtohej një minifermë e vogël që do të pajiset me 13 krerë lopë dhe 13 viça, 1 aparaturë (lako friz) për grumbullimin dhe ruajtjen e qumështit, 2 mjelëse, 1 makinë mbjellëse të grurit dhe misrit si dhe pajisje të tjera të nevojshme për funksionimin e kësaj miniferme. Njëkohësisht banorët e këtij fshati kanë ofruar edhe ndihmë nga vet ata, disa pajisje të tyre për funksionimin e kësaj miniferme si dhe kanë ofruar 8 hektarë tokë.

Titulli i Projektit: Rregullimi i rrugës në brendësi të fshatit Çungur

Sektori: Infrastrukturë

Kohëzgjatja: 4 muaj (duke filluar nga viti 2009)

Vendi: Çungur, Pejë

Buxheti: 6.000 €

Qëllimi i projektit:

Ky projekt ka për qëllim përmirësim e kushteve në infrastrukturë për fshatin Çungur, rregullimin e rrugës me zhavorr, rrugë kjo që ndërlidhet me fshatrat tjera Treboviq, Katund i Ri dhe Trestenik.

Objektivat:

- ? Përmirësimi i kushteve për jetë të komuniteteve të kësaj zone
- Vijimi i mësimit të rregullt në shkollën fillore nga nxënësit
- Ngritja e nivelit të sigurisë për nxënësit në trafik
- Lidhjen e fshatrave tjera më këtë fshat
- Krijimi i kushteve më të mira për kthim të qëndrueshëm në këtë fshat

Përfituesit:

Përfitues direkt të këtij projekti janë komunitetet rome dhe egjiptian si dhe fshatrat tjera përreth.

Qasja:

Sipas idesë së këtij projekti do të shtrohet rruga që ndërlidh disa fshatra mes veti. Rruga do të shtrohet me zhavorr për të ndihmuar në përmirësimin e kushteve të jetës së banorëve të këtij fshati si dhe fshatrave përreth, njëherit rruga do të shtrohet në gjatësi prej 2 kilometra dhe gjerësi prej 3 metra.
Banorët do të kenë mundësinë e lëvizje më të mirë pasi që rruga është shumë e dëmtuar, sidomos gjatë të reshurave të shiut dhe borës gjatë vjeshtës dhe dimrit.

3.5 Fshati Firajë / Dardania III

Fshati Firajë është kryesisht i banuar me komunitetin rom dhe egjiptian e që gjendet në brendësi të Fshatit Gorazhdevc, kryesisht të banuar me serbë. Afërsisht në këtë fshat jetojnë 100 banorë të komuniteteve rom dhe egjiptian.

Edhe pse fshati Firajë është kryesisht fshati ku është duke ndodhur kthimi kohë pas kohe, banorët e këtyre komuniteteve ballafaqohen me probleme të ndryshme siç është problemi në zhvillimin ekonomik dhe punësim, pasi që në këtë fshat është një numër shumë i vogël i të punësuarve në institucione publike dhe private.

Pjesa më e madhe e familjeve të komuniteteve rome dhe egjiptiane në fshatin Firajë jetojnë nga ndihma sociale, ndërsa pjesa tjetër jeton kryesisht nga të ardhurat nga familjarët e tyre të cilët jetojnë jashtë vendit. Po ashtu në këtë fshat janë të pranishme edhe probleme dhe nevoja të ndryshme si ato në infrastrukturë, edukim dhe shëndetësi.

Titulli i Projektit: Hapja e qendrës rinore dhe pajisja më kompjuterë

Tema: Edukim dhe Rini

Kohëzgjatja: 6 muaj (duke filluar nga viti 2009)

Vendi: Firajë / Dardania III, Pejë

Buxheti: 27.700 €

Qëllimi i projektit:

Projekti ka për synim të ofrojë kushte më të mira për të rinjtë e komuniteteve rom dhe egjiptian si dhe të avancojë të rinjtë e këtyre komuniteteve në fushën e informatikës përmes mbajtjes së kurseve. Projekti poashtu bën integrimin e këtyre komuniteteve në shoqëri si dhe zhvillon njohuritë e tyre mbi teknologjinë informatike.

Objektivat:

- ? Hapja e qendrës rinore për të rinjtë dhe fuqizimi i të rinjve të komuniteteve
- Ngritja e njohurive të të rinjve mbi teknologjinë informatike
- Ofrimi i hapësirës që këta të rinj të merren me aktivitete të ndryshme

Përfituesit:

Përfitues të këtij projekti janë rinia rome dhe egjiptiane, fshati dhe shoqëria në përgjithësi, pasi këta të rinj nuk kanë njohuri për të punuar me kompjuter. Në të ardhmen të rinjtë e këtij fshati do ta kenë më lehtë të qasen në shoqëri dhe të kenë më shumë potencial për të gjetur një vend pune. Me hapjen e kësaj qendre do të përfitojnë edhe të rinjtë e fshatrave tjerë si Gorazhdevci dhe Poçesta.

Qasja:

Sipas këtij projekti do të hapet një qendër rinore, ku do të pajiset me pesë kompjuterë, tavolina dhe karrige, gjë që do të mundësojë edhe mbarëvajtjen e kurseve për kompjuterë. Për të gjitha grup-moshat do të ofrohen tre muaj kurs profesional në dy nivele, para fillestar dhe fillestar në programin word dhe exell, si një gjë elementare dhe e domosdoshme për të rinjtë e këtij fshati.

Titulli i Projektit: Ndërtimi i Minifermës për fshatin Firajë

Sektori: Zhvillim ekonomik / Punësim

Kohëzgjatja: 16 muaj (duke filluar nga viti 2009)

Vendi: Firajë / Dardania III, Pejë

Buxheti: 36.000 €

Qëllimi i projektit:

Projekti ka për qëllim që të ndikojë në përmirësimin e gjendjes ekonomike të familjeve të komuniteteve rom dhe egjiptian.

Objektivat:

? Krijimi i kushteve për hapjen e vendeve të reja të punës
- Grumbullimi i qumështit dhe shpërndarja e qumështit në pikat e shitjes
- Mbështetja e furnizimit me lopë dhe pajisje të tjera për funksionimin e mirë të minifermës
- Qëndrueshmëri për familjet e kthyera dhe ndikim pozitiv në kthimin e familjeve të zhvendosura

Përfituesit:

Përfitues të këtij projekti janë banorët e komuniteteve rom dhe egjiptian, duke iu mundësuar përmirësimin e gjendjes ekonomike dhe punësim për disa nga familjet dhe disa nga personat, të cilët do të kenë mundësinë e punësimit në fermë.

Qasja:

Sipas këtij projekti do të ndërtohej një fermë e vogël në fshatin Firajë. Në kuadër të këtij projekti është menduar që ferma të pajiset me disa krerë lopë dhe pajisje tjera të cilat nevojiten për funksionimin e mirë të fermës. Në kuadër të këtij projekti do të punësohen 3 persona, të cilët do të jenë pjesa menaxhuese, ndërsa qumështi i grumbulluar do të dërgohet në pikat shitëse të qumështit në bizneset e ndryshme. Njëkohësisht familjet e këtyre komunitetev do të përfitojnë direkt nga shitja e qumështit.

3.6 Fshati Vitomiricë

Vitomirica është një nga fshatrat më të mëdhenj si në hapësirë që shtrihet gjithashtu edhe në numrin e madh të banorëve që jetojnë aty. Ajo kufizohet me lagjen Llazoviq të qytetit të Pejës, fshatrat Cigë e Brestovik, Novosellën e Radavcin.

Banoret kryesisht merren me bujqësi për shkak të tokës pjellore si dhe infrastruktura e ujitjes së tokave është e kënaqshme. Fshati ka një shtëpi të kulturës me madhësi të kënaqshme ku shpesh organizohen programet e ndryshme kulturoro-artistike e posaçërisht në gjuhen boshnjake, ka disa fabrika te vogla për prodhimin e lëngjeve të gazuara, për prodhim dhe shitje te mobileve, e të tjera firma private.

Në brendësi të fshatit gjinden hapësirat e tokave të mëdha e të privatizuara nga ish kooperativa bujqësore që janë resurse të bujshme për investime bujqësore për prodhim të ushqimit të ndryshëm dhe mundësi tjera ndërmarrëse. Poashtu ka një treg të rregulluar në qendër të fshatit si dhe nënstacionin policor me rreth 30 policë e që janë kryesisht të komunitetit boshnjak. Ka poashtu edhe një ambulancë të mjekësisë familjare si dhe shkollë fillore. Gjendja infrastrukturore rrugore nuk është ndonjë problem i madh për banorët e këtij fshati.

Titulli i Projektit: Furnizimi me kontejnerë për fshatin Vitomiricë

Tema: Shëndetësi, ambient

Kohëzgjatja: 5 muaj (duke filluar nga viti 2009)

Vendi: Vitomiricë, Pejë

Buxheti: 3.500 €

Qëllimi i projektit:

Projekt ka për synim të krijojë një ambient më të pastër dhe jetë më të mirë për banorët e këtij fshati si dhe rruajtjen e shëndetit. Projekti synon të mbrojë shëndetin e banorëve të këtij fshati si dhe të vetëdijesojë banorët në mirëmbajtjen e ambientit në vendin ku jetojnë.

Objektivat:

? Të krijojmë një shoqëri më të shëndoshë dhe më të pastër përmes ruajtjes së ambientit dhe pastërtisë.
- Ofrim i shërbimeve më të mira për mirëmbajtje të ambientit.
- Vetëdijesimi i banorëve për kryerjen e obligimeve ndaj institucioneve Publike (Higjienës Publike)

Përfituesit:

Banorët e fshatit Vitomiricë e në veçanti komunitetet rom dhe egjiptian, të cilët jetojnë në fqinjësi me komunitetet tjera si ai boshnjak. Përfituesit më të mëdhenj do të jenë fëmijët e komuniteteve, të cilët nuk janë në dijeni për rreziqet që iu kanosen nga sëmundjet e ndryshme nga papastërtia.

Qasja:

Sipas këtij projekti do të vendosen kontejnerë në disa pjesë të fshatit e në veçanti aty ku janë të vendosur komunitetet rom dhe egjiptian, njëkohësisht komunitetet rom dhe egjiptian do të vetëdijesohet në ruajtjen e ambientit dhe krijimit të kushteve më të mira higjienike. Po ashtu të angazhohet edhe kompania e higjienës publike në pastrimin e kontejnerëve.

3.7 Fshati Treboviq

Fshati Treboviq shtrihet në pjesën veri lindore të qytetit të Pejës, në një largësi prej 10 km nga qyteti. Fshati kryesisht është i banuar më popullatë shqiptare dhe egjiptiane, nga 300 shtëpi sa ka ky fshat, 100 i përkasin komunitetit egjiptian.

Në fshat është edhe shkolla fillore ku vijojnë mësimin nxënësit, shumë të rinj të fshatit pasi mbarojnë shkollimin e mesëm mbesin në shtëpi në pamundësi për të vijuar studimet, pasi fshati është shumë i dobët sa i përket zhvillimit ekonomik. Kryesisht banorët e këtij fshati merren me bujqësi si i vetmi burim i të ardhurave për të mbijetuar.

Fshati ka probleme në infrastrukturë, mungon kanalizimi për ujëra të zeza, po ashtu rruga e shkatërruar u krijon shumë probleme banorëve të këtij fshati, sidomos gjatë stinëve të reshjeve. Po ashtu mungesa e kontejnerëve për hedhje të mbeturinave mbetet një problematikë tjetër dhe shumë e nevojshme për t'u zgjidhur.

Shërbimet mjekësore banorët e këtij fshati i kryejnë në ambulancën e Vitomiricës që ndodhet 4 km larg fshatit si dhe në ambulancën e Çungurit, që ndodhet 3 km larg, po ashtu këtij fshati i mungojnë edhe qendrat rekreative për të rinj, siç është ndërtimi i një qendre rinore ku të rinjtë e fshatit do të mund të merreshin më aktivitete të ndryshme rekreative.

Titulli i Projektit: Asfaltimi i rrugës

Sektori: Infrastrukturë

Kohëzgjatja: 10 muaj (duke filluar nga viti 2009)

Vendi: Treboviq, Pejë

Buxheti: 100.000 €

Qëllimi i projektit:

Projekti ka për synim të ofrojë kushte më të mira për banorët e fshatit Treboviq të komunitetit egjiptian. Asfaltimi i rrugës do të krijojë kushte shumë më të mira për vijimin e shkollës të fëmijëve të këtij fshati pasi shkolla ndodhet 1 km larg lagjes së tyre. Po ashtu kjo rrugë do të lidhte banoret e Treboviqit me fshatin Katund i Ri dhe magjistralen Pejë-Mitrovicë, si dhe me rrugën lokale Pejë-Trestenik.

Objektivat:

- ? Asfaltimi i rrugës së fshatit
- Kushte më të mira për banorët dhe nxënësit e këtij fshati
- Qasje më e lehtë në qytet dhe shërbime më të mira publike

Përfituesit:

Përfitues të këtij projekti janë banorët e fshatit Treboviq, pasi kjo rrugë lidh direkt fshatin Treboviq me fshatrat tjerë dhe me magjistralet tjera duke u krijuar edhe këmbësorëve kushte më të mira në kryerjen e obligimeve të përditshme, e sidomos fëmijëve, të cilët çdo ditë udhëtojnë për të shkuar në shkollë.

Qasja:

Sipas këtij projekti do të asfaltohet rruga në një gjatësi prej 1 km dhe gjerësi prej 4 metrave, si dhe do të zgjerohen dhe rregullohen trotuaret për këmbësorë. Njëkohësisht kjo rrugë do të ketë mundësi që të ndërlidhet me rrugët e asfaltuara të fshatrave tjera përreth fshatit Treboviq.

Titulli i Projektit: Rregullimi i kanalizimit për fshatin Treboviq

Sektori: Zhvillim Ekonomik

Kohëzgjatja: 5 muaj (duke filluar nga viti 2009)

Vendi: Treboviq, Pejë

Buxheti: 100.000 €

Qëllimi i projektit:

Të ofrojë kushte më të mira për banorët egjiptian si dhe atyre shqiptarë, si dhe të zgjidh problemin e ujërave të zeza dhe ujërave fekale. Fshati ka ujësjellës, mirëpo i mungon një kanalizim kolektiv ku do të mund të derdheshin ujërat e zeza, si dhe do të kyçte të gjitha familjet në kanalizimin e fshatit gjë që do të ndikonte në ruajtjen e shëndetit të banorëve.

Objektivat:

? Krijimi i kushteve më të mira për jetë të komuniteteve me rregullimin e kanalizimit të fshatit
- Kyçja e të gjitha shtëpive në rrjetin e kanalizimit të qytetit
- Mbrojtja e shëndetit të banorëve nga kundërmimi i ujërave të zeza.

Përfituesit:

Banoret e Treboviqit e në veçanti komuniteti egjiptian që ende nuk e ka të zgjidhur problemin e kanalizimit. Po ashtu më kanalizimin ujërave të zeza do të mbrohet edhe shëndeti i banorëve e në veçanti shëndeti i fëmijëve, nga infektimet e mundshme nga kundërmimi i ujërave të zeza.

Qasja:

Sipas këtij projekti do të fillojë hapja e kanalizimit në fillim të fshatit dhe do të vazhdojë drejt qendrës së fshatit, ku në qendër të fshatit ky kanalizim do të degëzohet në dy drejtime. Gjatësia e kanalizimit do të jetë diku 3 km, dhe do të shtrihet në të gjitha pjesët e fshatit, duke i lidhur kanalizimet individuale më rrjetin e kanalizimit të përgjithshëm.

3.8 Katundi i Ri

Katundi i Ri është fshat kryesisht i banuar me komunitetin shqiptar dhe egjiptian, ku përafërsisht 70% i takon komunitetit shqiptarë ndërsa afërsisht 30 % e komunitetit egjiptian. Katundi i ri ballafaqohet me shumë probleme të cilat i kanë të gjithë banorët e këtij fshati. Fshati ka probleme më të mëdha në infrastrukturë ku mungojnë kanalizimet pasi që banorët e këtij fshati nuk kanë kanalizim mirëpo shfrytëzojnë vetëm gropa skeptike.

Po ashtu banorët ballafaqohen më problemin ekonomik dhe papunësi të madhe në këtë fshat ku shumica e familjeve janë të varur nga puna fizike që bëjnë si punëtorë fizik si dhe disa nga ato familje të cilët mbijetojnë nga të ardhurat nga anëtarët e familjes që gjinden në perëndim.

Gjithashtu një problem më i theksuar në këtë fshat është edhe mungesa e edukimit në veçanti për nxënësit të cilët e kryejnë shkollën fillore dhe më pas për të vazhduar me shkollë të mesme. Ata e kanë shumë të vështirë shkollimin për shkak të kushteve të dobëta ekonomike sepse për të ndjekur mësimin në shkollën e mesme duhet të udhëtojnë në qytetin e Pejës.

Shërbimet mjekësore banorët e këtij fshati i kryejnë në ambulancën e Vitomiricës që ndodhet shumë afër fshatit, po ashtu edhe për vijimin e shkollës fillore banorët e fshatit gravitojnë në shkollën fillore të Vitomiricës.

Titulli i Projektit: Profesionalizimi i komuniteteve përmes kursit profesional

Sektori: Punësim

Kohëzgjatja: 12 muaj (duke filluar nga viti 2009)

Vendi: Katundi i Ri / Vitomiricë / Novoselë-Pejë

Buxheti: 18.000 €

Qëllimi i projektit:

Ky projekt ka për qëllim profesionalizimin e komuniteteve rom dhe egjiptian përmes kurseve profesionale mbi lëmin e rrobaqepësisë.

Objektivat:

- ? Profesionalizimi i komuniteteve përmes kurseve adekuate profesionale të rrobaqepësisë.
- Vetëdijesimi i komuniteteve mbi përcaktimin e profesionit të tyre.
- Ngritja e kapaciteteve të komuniteteve përmes kurseve dhe trajnimeve të ndryshme mbi lëmin e rrobaqepësisë.

Përfituesit:

Përfitues të këtij projekti janë të gjitha grupet (gratë, burrat dhe të rinjtë) të cilët i takojnë moshës nga 18 në 40 vjeçare. Njëherit përfitues më direkt do të jenë femrat të cilat kanë më shumë prirje në këtë lëmi. Njëherit përfitues në këtë projekt do të jenë edhe pjesëtarët e komuniteteve rome dhe egjiptiane nga fshatrat Novosellë dhe Vitomiricë, pasi që nevoja për këtë kurs është e të tria fshatrave të cilat janë shumë pranë njëra tjetrës.

Qasja:

Sipas këtij projekti për realizimin e këtij kursi profesional i cili ndikon shumë pozitivisht në komunitetet do të shfrytëzohet Shtëpia e Kulturës në Vitomiricë për t'u mbajtur këto kurse, të cilat është menduar të mbahen në dy grupe të veçanta me orar të ndryshëm. Njëherit duhet të investohet edhe në krijimin e kushteve për realizimin e këtij kurse duke u pajisur me makina qepëse dhe materiale të ndryshme të cilat do të nevojiten për të kryer këtë kurs.

Titulli i Projektit: Ndërtimi i Fabrikës së tekstilit

Sektori: Zhvillimi Ekonomik / Punësim

Kohëzgjatja: 20 muaj (duke filluar nga viti 2010)

Vendi: Katund i Ri, Pejë

Buxheti: 200.000 €

Qëllimi i projektit:

Projekt ka për synim të ndikojë në përmirësimin e zhvillimit ekonomik dhe zbutjen e papunësisë të komuniteteve rome dhe egjiptiane.

Objektivat:

- ? Përmirësimi i kushteve ekonomike në fshatrat Vitomiricë, Katundi i Ri dhe Novosellë përmes punësimit të komuniteteve në këtë fabrikë
- Fuqizimi i komunitetit përmes punësimit dhe krijimi i kushteve më të mira për pavarësimin e familjeve nga të mirat materiale
- Pjesëtarët e komuniteteve të cilët vijojnë kursin për rrobaqepësi të kenë përparësi në punësimin e tyre në këtë fabrikë

Përfituesit:

Përfitues të këtij projekti janë komunitetet egjiptian dhe rom nga fshatrat Vitomiricë, Katundi i Ri dhe Novosellë. Njëherit përparësi në këtë projekt do të kenë grupet të cilat kanë ndjekur kursin profesional të rrobaqepësisë.

Qasja:

Sipas këtij projekti do të ndërtohej një fabrikë për tekstil me një kapacitetet jo shumë të madhe mirëpo sa për të ndikuar në përmirësimin e kushteve ekonomike të komuniteteve rome dhe egjiptiane në fshatrat Vitomiricë, Katund i Ri si dhe Novosellë. Po ashtu kjo fabrikë për të funksionuar duhet të ketë një staf menaxhues njëkohësisht do të ketë edhe një pajisje të mirë me makineri të nivelit më të lartë për të kryer këto shërbime. Njëherit ideja e kësaj fabrike do të ishte që të merren kryesisht me tekstil, synohet të ketë edhe eksport jashtë vendit dhe nga të hyrat e tregut të jashtëm po edhe nga ai vendor të arrijnë të kryejnë obligimet me paga ndaj punëtorëve.

Titulli i Projektit: Sigurimi i transportit për nxënës

Sektori: Edukim dhe rini

Kohëzgjatja: 12 muaj (duke filluar nga viti 2009)

Vendi: Vitomiricë-Katund i Ri, Pejë

Buxheti: 15.000€

Qëllimi i projektit:

Projekt ka për synim të sigurojë kushte më të mira për transport për nxënësit e fshatrave Vitomiricë dhe Katund i ri të cilët duhet të udhëtojnë çdo ditë për në Pejë, për të vazhduar shkollimin e mesëm.

Objektivat:

- ? Sigurimi i një autobusi për transport të nxënësve
- Rritja e numrit të nxënësve për shkollim nga këto fshatra
- Ofrim i mundësisë për të vazhduar edhe shkollimin e mesëm

Përfituesit:

Përfitues të këtij projekti janë të rinjtë apo nxënësit e këtyre dy fshatrave, të komuniteteve rom e egjiptian, por edhe atij shqiptar e boshnjak. Sigurimi i një autobusi për transport të këtyre nxënësve do të ndikojë në rritjen e numrit të nxënësve të komuniteteve në shkollat e mesme të qytetit. Do të avancojë komunitetet në përgjithësi dhe më shkollimin e të rinjve të këtyre komuniteteve ata do të kenë më lehtë të integrohen në shoqërinë kosovare. Po ashtu ata do të përfitojnë shumë njohuri gjë që do të ndihmojë edhe në zhdukjet e analfabetizmit te prindërit e tyre, por njëkohësisht do t'u krijojë kushte më të mira për të gjetur më lehtë vende pune.

Qasja:

Sipas këtij projekti do të sigurohet një mini-bus i cili do t'i bart nxënësit e këtyre dy fshatrave nga fshati për në shkollë. Ky mini-bus do të ketë katër linja në ditë. Duke i dërguar nxënësit në ndërrimin e paradites dhe pasdites në të gjitha shkollat e mesme ku këta nxënës do të vazhdojnë shkollimin e mesëm.

3.9 Fshati Qyshk

Fshati Qyshk është fshat kryesisht i banuar me komunitetin shqiptar dhe egjiptian ku përafërsisht ekzistojnë 80 e popullsisë është nga komuniteti shqiptar ndërsa afërsisht 20 % e komunitetit egjiptian. Fshati Qyshk ballafaqohet me shumë probleme me të cilat ballafaqohen të gjithë banorët e këtij fshati si zhvillimi ekonomik, punësimi dhe shumë probleme të tjera. Fshati ka probleme më të mëdha në infrastrukturë ku mungojnë kanalizimet pasi që banorët e këtij fshati nuk kanë kanalizim mirëpo shfrytëzojnë vetëm gropa skeptike.

Po ashtu banorët ballafaqohen më problemin ekonomik dhe papunësi të madhe në këtë fshat ku shumica e familjeve janë të varura nga puna fizike që bëjnë si punëtor fizikë si dhe disa nga ato familje të cilët mbijetojnë nga të ardhurat nga familjet e tyre të cilët gjinden në perëndim.

Gjithashtu një problem që është theksuar nga komuniteti në këtë vend është mungesa e edukimit shëndetësor, sidomos tek gratë e komunitetit të cilët jetojnë në këtë pjesë, po ashtu edhe fshati Qysh me disa nga fshatrat përreth si Bllagajë dhe Pavlan nuk kanë ambulancë ku mund t'i kryejnë shërbimet mjekësore. Këto shërbime ata duhet t'i kryejnë në qytetin e Pejës, i cili gjendet disa kilometra larg.

Titulli i Projektit: Edukimi mbi shëndetin

Sektori: Shëndetësi

Kohëzgjatja: 10 muaj (duke filluar nga viti 2009)

Vendi: Qyshk / Bllagajë / Pavlan, Pejë

Buxheti: 12.000 €

Qëllimi i projektit:

Ky projekt ka për qëllim vetëdijesimin e komuniteteve rom dhe egjiptian mbi parandalimin e sëmundjeve ngjitëse dhe higjienën familjare, duke promovuar jetë të shëndoshë dhe të pastër në familje

Objektivat:

- ? Krijimi i kushteve më të mira për jetë të shëndoshë
- Ngritja e nivelit te njohurive fillestare për fitimin e shprehive pozitive në të mirë të shëndetit për parandalimin e sëmundjeve ngjitëse
- Vetëdijesimi i komuniteteve për parandalimin e shprehive dhe dukurive negative në shoqëri
- Informimi i qytetarëve për mënyrat e kërkimit të shërbimeve shëndetësore në kujdesin primar shëndetësor

Përfituesit:

Përfitues direkt të këtij projekti janë komunitetet rom e egjiptian, veçanërisht gratë të cilat do të jenë pjesë e trajnimeve dhe ligjëratave që do të ofrohen për këto komunitete në mënyrë që të kenë mundësi që të jetojnë të shëndoshë dhe në pastërti më të madhe pasi që komunitetet në këto fshatra ballafaqohen me probleme të shumta, siç janë sëmundjet e rrezikshme.

Qasja:

Sipas këtij projekti do të organizohen trajnime dhe seminare për komunitetet në përgjithësi rome dhe egjiptian, kryesisht me gratë. Trajnimet do të mbahen mbi parandalimin e sëmundjeve ngjitëse dhe të rrezikshme, mbajtjen e higjienës personale e familjare, parandalimin e shtatzënive të padëshiruara si dhe planifikimin e familjes dhe trajnime tjera të cilat do të ndihmonin që komunitetet të kenë një jetë më të mirë dhe të shëndoshë.

Titulli i Projektit: Aktivizimi i të rinjve përmes aktiviteteve dhe kurseve profesionale

Sektori: Edukim dhe rini

Kohëzgjatja: 18 muaj (duke filluar nga viti 2009)

Vendi: Qyshk / Bllagajë / Pavlan, Pejë

Buxheti: 35.000 €

Qëllimi i projektit:

Ky projekt ka për qëllim aktivizimin e të rinjve të komuniteteve duke ndërtuar qendrën e të rinjve të tria fshatrave.

Objektivat:

? Ndërtimi i qendrës së të rinjve, aktivizimi i të rinjve përmes kësaj qendre.
- Profesionalizimi i të rinjve përmes kurseve adekuate profesionale të lëmi të ndryshme.
- Vetëdijesimi i të rinjve mbi përcaktimin e profesionit të tyre.
- Ngritja e kapaciteteve të të rinjve përmes kurseve dhe trajnimeve të ndryshme mbi lëmenjtë e ndryshëm profesional.

Përfituesit:

Përfitues të këtij projekti janë të rinjtë e komuniteteve egjiptiane dhe rome por duke mos anashkaluar edhe komunitetin shqiptar, i cili jeton në këtë pjesë. Po ashtu përfitues do të jenë të gjithë banorët të cilët do të kenë mundësinë të ndjekin kurse të ndryshme mbi zanatet apo lëmit e ndryshme profesionale.

Qasja:

Sipas këtij projekti do të ndërtohej një qendër e të rinjve që do të shfrytëzohej nga të rinjtë e tri fshatrave: Qyshk, Bllagajë dhe Pavalan. Ideja e këtij projekti është që në kuadër të kësaj qendre të mbahen kurse të ndryshme profesionale si në lëmin e elektrikës apo edhe lamive të tjera profesionale, të cilat do të ndikonin pozitivisht edhe në aktivizimin e të rinjve dhe zbutjen e papunësisë. Pasi që me këto kurse këta të rinj kanë mundësi të ushtrimit të punës së tyre private njëherit do të ndihmonte edhe në zvogëlimin e emigrimit të të rinjve në perëndim.

3.10 Fshati Leshan

Fshati Leshan shtrihet në pjesën lindore të Pejës dhe ka një largësi prej 13 km nga qyteti. Në këtë fshat jetojnë mbi 200 familje e prej tyre 35 shtëpi i përkasin komuniteteve rom dhe egjiptian.
Fshati ka problem të shumta si në ekonomi ashtu edhe në infrastrukturë.

Problem shumë i madh për komunitetet rom dhe egjiptian në këtë fshat mbetet gjendja e rëndë ekonomike, po ashtu edhe infrastruktura, si uji i pijes, kanalizimi dhe mbeturinat.
Në fshat ekziston shkolla fillore ku fëmijët e këtij fshati vijojnë mësimin po ashtu aty ekziston edhe ambulanca aty ku kryhen shërbimet mjekësore për pacientët e këtij fshati.

Nga 35 familje rome dhe egjiptiane sa ka ky fshat, pjesa më e madhe janë të moshuar, pasi shumica e të rinjve kanë emigruar në botën e jashtme.
Problematikë tjetër e fshatit mbetet edhe mos zhvillimi i bujqësisë në mungesë të pajisjeve bujqësore, edhe pse ky fshat ofron kushte shumë të mira për zhvillimin e bujqësisë.

Titulli i Projektit: Furnizimi i fshatrave me një traktor më të gjitha pajisjet për bujqësi

Kohëzgjatja: 3 muaj (duke filluar nga viti 2009)

Vendi: Leshan, Pejë

Buxheti: 40 000€

Qëllimi i projektit:

Projekt ka për synim të ndihmojë banorët e këtij fshati në punimin e tokës duke iu ofruar atyre lehtësime në mbjelljen e arave më kultura të ndryshme bujqësore. Kjo do të ndikojë edhe në zhvillimin e bujqësisë në zonat rurale si dhe do të ndikojë edhe në përmirësimin e gjendjes ekonomike për komunitetin rom dhe egjiptian të këtij fshati.

Objektivat:

? Sigurimi i një traktori kolektiv me të gjitha pajisjet për bujqësi
- Organizimi i këtyre komuniteteve për t'u marrë me zhvillimin e bujqësisë
- Përmirësim i gjendjes ekonomike duke krijuar të ardhura nga kulturat bujqësore
- Lehtësim në përpunimin e fushës sa i përket makinerisë punuese.

Përfituesit:

Përfitues të këtij projekti janë banorët e komuniteteve rom dhe egjiptian, pasi ata nuk kanë makineri për përpunimin e tokës edhe pse shumë prej tyre kanë mbi një hektar tokë. Më ofrimin e makinerisë për përpunim të tokës ata do të arrijnë që tokat e tyre t'i mbjellin me kultura të ndryshme bujqësore, që do të mund t'i plasojnë në treg dhe nga kjo ata mund të krijojnë të ardhura për familjet e tyre.

Qasja:

Sipas këtij projekti do të blihet një traktor me të gjitha pajisjet tjera të nevojshme për bujqësi. Ky traktor do të jetë në shfrytëzim të gjithë banorëve. Do të përzgjidhet një person, i cili do të përkujdeset për mirëmbajtjen e makinerisë si dhe do t'i koordinojë punën e bujqve rreth përpunimit të tokës.

IV.
Buxheti

Buxheti

Nr.	Përshkrimi	Sasia	Koha	EURO	Totali në EURO
1	*Edukim dhe Rini*				612,700.00
1.1	*Bashkësia lokale "7 shtatori"*				*458,000.00*
1.1.1	Ndërtimi i shkollës fillore në lagjen "7 Shtatori", Pejë	1	12	37,500.00	450,000.00
1.1.2	Përkrahja shkollore për nxënësit e shkollave fillore në lagjen "7 Shtatori"	1	16	500.00	8,000.00
1.2	*Fshati Zahaq*				*59,000.00*
1.2.1	Rregullimi i fushës së futbollit	1	3	3,000.00	9,000.00
1.2.2	Aktivizimi i të rinjve në fshatin Zahaq	1	4	12,500.00	50,000.00
1.3	*Fshati Firajë / Dardania III*				*27,700.00*
1.3.1	Hapja e qendrës rinore dhe pajisja më kompjuterë	1	6	4,617	27,700.00
1.4	*Fshati "Katuni i Ri"*				*33,000.00*
1.4.1	Profesionalizimi i komuniteteve përmes kursit profesional	1	12	1,500.00	18,000.00
1.4.2	Sigurimi i transportit për nxënës	1	12	1,250.00	15,000.00
1.5	*Fshati Qyshk*				*35,000.00*
1.5.1	Aktivizimi i të rinjve përmes aktiviteteve dhe kurseve profesionale	1	18	1,944.44	35,000.00
2	*Punësimi dhe zhvillimi ekonomik*				1,003,900.00
2.1	*Bashkësia lokale "7 shtatori"*				*70,000.00*
2.1.1	Riparimi dhe asfaltimi i rrugës në lagjen "7 shtatori"	1	6	11,666.67	70,000.00
2.2	*Fshati Zahaq*				*380,000.00*
2.2.1	Ndërtimi i kooperativës dhe pajisja me mjete pune për bujqësi	1	16	5,000.00	80,000.00
2.2.2	Asfaltimi i rrugës në Zahaq	1	13	19,230.77	250,000.00
2.2.3	Kyçja e fshatit në rrjetin e ujësjellësit	1	12	4,166.67	50,000.00
2.3	*Fshati Çungur*				*77,900.00*
2.3.1	Ndërtimi i rrjetit elektrik në fshatin Çungur/Trebovig	1	12	3,333.33	40,000.00
2.3.2	Ndërtimi i Minifermës	1	10	3,190.00	31,900.00
2.3.3	Rregullimi i rrugës në brendësi të fshatit Çungur	1	4	1,500.00	6,000.00
2.4	*Fshati Firajë / Dardania III*				*36,000.00*
2.4.1	Ndërtimi i Minifermës për fshatin Firajë	1	16	2,250.00	36,000.00
2.5	*Fshati Trebovig*				*200,000.00*
2.5.1	Asfaltimi i rrugës	1	10	10,000.00	100,000.00
2.5.2	Rregullimi i kanalizimit për fshatin Trebovig	1	5	20,000.00	100,000.00
2.6	*Fshati "Katuni i Ri"*				*200,000.00*
2.6.1	Ndërtimi i Fabrikës së tekstilit	1	20	10,000.00	200,000.00
2.7	*Fshati Leshan*				*40,000.00*
2.7.1	*Furnizimi i fshatrave me një traktor më të gjitha pajisjet për bujqësi*	1	3	13,333.33	40,000.00
3	*Shëndetësia dhe çështjet sociale*				26,500.00
3.1	*Bashkësia lokale "7 shtatori"*				*8,000.00*
3.1.1	*Edukimi mbi shëndetin në lagjen "7 Shtatori" Pejë*	1	9	888.89	8,000.00
3.2	*Fshati Zahaq*				*3,000.00*
3.2.1	*Vendosja e kontejnerëve për hedhjen e mbeturinave*	1	4	750.00	3,000.00
3.3	*Fshati Vitomericë*				*3,500.00*
3.3.1	*Furnizimi me kontejnerë për fshatin Vitomiricë*	1	5	700.00	3,500.00
3.4	*Fshati Qyshk*				*12,000.00*
3.4.1	*Edukimi mbi shëndetin*	1	10	1,200.00	12,000.00
4	*Anti diskriminimi, siguria, të drejtat e minoriteteve dhe përfaqësimi*				90,000.00
4.1	*Fshati Zahaq*				*90,000.00*
4.1.1	*Ndërtimi i nënkalimit në fshatin Zahaq*	1	14	6,428.57	90,000.00
5	*Të drejtat e femrave*				8,000.00
5.1	*Fshati Zahaq*				*8,000.00*
5.1.1	*Emancipimi i femrës përmes kurseve profesionale*	1	14	571.43	8,000.00
					0.00
	Totali i pëgjithshëm (1+2+3+4+5)				1,741,100.00

Parashikimi i buxhetit në këtë pasqyrë financiare i referohet vetëm pjesës së tretë, ndërhyrjes me projekte në komunitet. Pjesa e dytë në të cilat hyjnë iniciativat dhe rekomandimet nuk është buxhetuar, për shkak se autorët e strategjisë mendojnë se këto rekomandime mbesin orientime të vazhdueshme për punën me komunitetin.

V.
Foto

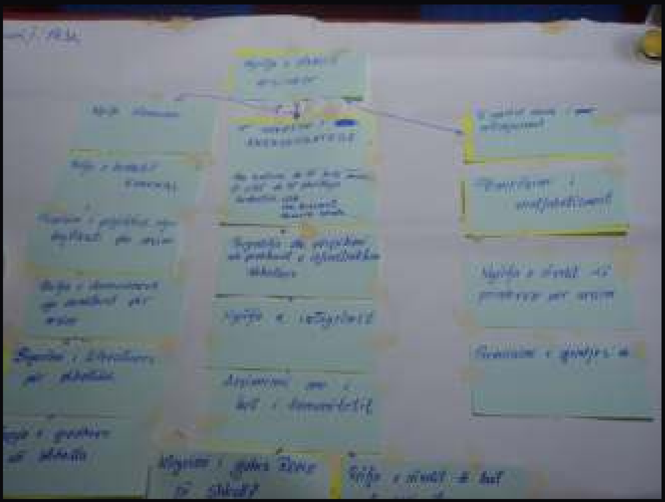

syriivizionit
mendo globalisht vepro lokalisht

The Olof Palme International Center